

EKONOMSKI 'RED' V NEVARNOSTI POPOLNEGA POLOMA

REPARACIJE, VOJNI DOLGOVI IN MILITARIZEM POVEČAVAJO KRIZO

Vlada bank v stiskah

V največjih bankah, v katerih je resnična vlada sveta, izdajajo navodila in diktate državnikom, ki krpajo zrahljano zgradbo bolne ekonomske uredbe. Povprečen kmet in povprečen delavec komaj da pojmuje, da se v prošlih par tednih in v teh dneh odločuje usoda držav v Evropi in na ameriškem kontinentu.

Napačne "mirovne" pogodbe

Versailleski "mir" je v krizi. Brani ga Francija s svojimi zaveznicami, Nemčija ga skuša vreči raz hrbta. Nevzdržen položaj podpirajo s pogodbami kakor je naprimer lokarnski pakt, ali zgradba versailleskega miru vzlic temu bolj in bolj poka. Noben državnik ne pričakuje, da bo Nemčija pri volji nositi breme, ki ga nalaga pogodba ne le tej nego tudi naslednjim njenim generacijam.

Versailleska in vse druge mirovne pogodbe, sklenjene po svetovni vojni, so imperialistične pogodbe, v katerih so morali šibki podpisati ukaze močnih. Posledice se maščujejo skoro enako nad zmagovitimi kot nad premaganimi deželami.

Prvotna vsota, ki bi jo morala plačevati Nemčija vsako leto zmagovitim deželam v obliki vojne odškodnine, je bila preogromna in zmagovalci sami so izprevideli, da povzročajo z njo tudi sebi veliko škodo. Pozneje so Nemčiji odplačevanja znižali v pogajanjih pod vodstvom ameriškega finančnika Dawesa na vsoto okrog \$725,000,000 letno, ali tudi to breme je bilo za Nemčijo pretežko in ob enem nezdravo za gospodarski položaj Evrope.

Vadiljanje z nemškimi reparacijami

V Nemčiji so se vrstile politične in gospodarske krize druga za drugo. Sledila je nova konferenca, katera je sprejela takozvani Youngov načrt za odplačevanje vojnih odškodnin. Od prvotnega in od Dawesovega nudi znatne olajšave, toda breme je ostalo.

Nemčija je prišla v igri imperialističnih državnikov in mednarodnih bankirjev ter tudi po svoji krivdi v novo krizo. Gospodarska depresija je zadela celo najtrdnjše kapitalistične države, kakor je npr. ameriška Unija.

V Nemčiji je nastal položaj, ki je iznenadil Evropo in Ameriko. Prišla je na prag novega bankrota. Stebri močnih bank v Nemčiji so se omajali. Že pred tem je skrahirala ena največjih bank na Dunaju, ki je bila z nemškim kapitalom v močnih stikih. Ljudstvo v Nemčiji je postalo nervozno. Navalilo je v banke po svoje vloge. "Patriotični" nemški bogataši so hoteli izmenjavati svoje milijone mark v tuje valute. Nastajala je panika in nevarnost prihoda fašistične vlade.

Nevarnost fašistične diktature

Fašisti v Nemčiji imajo v slučaju gospodarskega kraha republike veliko več prilike polastiti se vlade nego skrajni levi ekstrem, katerega tvorijo komunisti. Franciji in Zed. državam niso ljubi ne eni ne drugi. Oboji so za drastično razveljavljenje sedanega stanja in s tem za razveljavljenje mirovnih pogodb, vojnih odškodnin in drugih obveznosti v zvezi z njimi. To pa bi značilo popolen finančni polom v vsi Evropi. Zed. državah in po ostalem svetu. Zgradba kapitalizma bi se zrušila in nastala bi civilna vojna. V takem položaju bi se trpljenje ljudstva neizmerno povečalo. To je vzrok, čemu socialistične stranke v Evropi nasprotujejo taktiki komunističnih strank in fašistov v Nemčiji. Smatrajo, da je za ljudstva boljše, ako užijejo manj gorja in se prelije manj krvi, socialni prevrat pa naj se razvija bolj po evolijskih potih, namesto da se ga pospešuje z negovanjem vulkanov.

Vzrok Hooverjevega predloga

Ameriški kapitalistični tisk zelo hvali predsednika Hooverja, ker je prizadetim državam predlagal enoletni moratorij, kar znači, da Nemčija v tem letu ne bo plačala vojne odškodnine nikomur, zavezniške in druge dežele pa ne bodo oblikirane plačati v isti dobi nikakih takozvanih vojnih dolgov druga drugi niti ne vse skupaj Zed. državam. Ko je bil Hooverjev predlog svetu telegrafično označen (Nadaljevanje na 8. strani.)

VLAŽ Z NAGLICO OD 109 DO 130 MILJ NA URO

Vzlic krizi, v kateri je Nemčija skoro vsa leta po vojni, je v tehniki najaktivnejša izmed vseh dežel. Zgradila je zrakoplov ("Graf Zeppelin"), ki je uspešno preletel pot okrog sveta, bil dvakrat v severni Ameriki in enkrat v Južni, ter napravil druge obiske. Zgradila je ogromni aeroplan Do-X, v katerem se lahko vozi do sto potnikov. Ima tudi najhitrejši potniški parnik. Nedavno pa so se nemikemu tehniku dr. Krukenbergu (spodaj na sliki) posrečila eksperimentiranja z novim tipom lokomotive in vlaka, kot ga vidite na sliki na levi. Imenujejo ga "Zeppelin na kolesih". Ima še enkrat tolikšno brzino kot najhitrejši ameriški ali evropski brzovlak. Ako bi vozil npr. med Chicago in New Yorkom, bi napravil to pot v manj kot 10. urah. Pogonsko silo dobiva enako kakor aeroplani. Prva vožnja s tem "zeppeliniskim" vagonom je bila izvršena med Berlinom in Hamburgom. Na sliki na desni je lokomotiva starega modela, ki se bo morala s časoma umakniti modernejši tehniki, kakor se je moral npr. umakniti konj vlakom, avtom ali traktorjem.

DEL. TAJNIK DOAK ZINTERESIRAN V DEPORTACIJE

Izgleda, da je največja briga sedanega delavskega tajnika Doaka v Hooverjevem kabinetu, kako bi deportiral čimveč tujerodnih delavcev. Menda misli, da bo s tem privabil "prosperiteto". Pravi, da bo letos po njegovem računu deportiranih 20,000 tujerodcev izmed onih, ki so prišli sem nelegalno. Tudi radikalnim naturaliziranim državljanom groze tu in tam z deportacijo. V obrambo svojih pravic bo moralo priseljinstvo storiti malo več kot pa se odzivati komunističnim kolektam.

Socialisti za premogarje

Pomožne akcije za premogarje v sedanji stavki in v izprtjih so socialisti organizirali v New Yorku, Readingu, Pittsburghu in v Chicagu.

Belgijska delavska stranka in njen napredek

Belgijska delavska stranka, ki pripada socialistični internacionali, je imela koncem prošlega leta 601,129 članov. Ima tiskarne, domove, zadruga, zadržna kino-gledišča in veliko politično moč.

Ruski roman

"Enainštirideseti"

iz državljanske vojne začne v kratkem izhajati v "Proletarcu"

AMERIŠKE DELAVSKE UNIJE BREZ MOČI IN NAČRTA V SEDANJI KRIZI

Neuspehi v stavkah.—Birokracija AFL nezmožna v sedanjih razmerah.—Vollovi predlogi in zveze

Nikjer na svetu ni slika strokovno organiziranega delavstva tako tragična kakor v Zed. državah. Eksekutiva Ameriške delavske federacije je brez načrta v tej krizi in ne pozna nobenega smotnega dela. Unije v članstvu padajo. V unijskih obratih se določbe pogodb bolj in bolj krši na škodo delavcev. Plače znižujejo tudi v unijskih delavnicah neglede na pogodbe.

Medtem, ko drse plače delavcev v vseh obratih navzdol, si jih unijski odborniki s pomočjo avtomatov, katerim pravijo delegatje, na konvencijah povisujejo. Ko je bila zvišana plača John Lewisu na \$12,000 letno, je mezdna premogarjev že padala. Nedavno se je vršila v New Yorku konvencija zveze pristaniških delavcev, katera je zvišala predsedniku unije plačo na \$8,000 na leto, tajnik bo dobival pet tisoč letno, prvi podpredsednik \$75 na teden namesto \$60 kakor dozdaj, in organizatorji po \$70 na teden. Prej so dobivali \$60 tedensko.

Vse stavke, ki so se vršile v tem in prejšnjem letu v tekstilni in drugih industrijah, so se končale s porazom za delavstvo, največ po krivdi nespošobnega, reakcionarne vodstva A. F. of L., ker nima nobenih pomožnih fondov v rezervi. Namesto, da bi eksekutiva boje ter pomožno akcijo dobro planirala, se spusti v boj tjavendan. Odborniki od predsednika Greena navzdol so brez bojevitosti za delavsko stvar. Temeljni vzrok temu stanju je kajpada članstvo, ker je brezbrizno in se noče poučiti o svojih organizacijah ali se organizirati tudi politično.

Najaktivnejši izmed odbornikov Am. del. federacije je Matthew Voll, toda bojevit je le proti "rdeči" nevarnosti. Deluje za ekonomski načrt — za "desetletko" — po katerem naj bi ameriški kapitalisti sporazumno z delavci in vlado privedli razmere, v katerih bo brezposelnost odpravljena, delavci, bi dobivali zadostno plačo, kapitalisti pa znaten profit po pravilu "volk sit in ovca cela", toda take desetletke tudi Voll s svojim komitejem ne bo izvedel. Norman Thomas propagira uvajanje socialistične agitacije v unije. Brez te bodo hirale in njihovi odbori bodo še bolj izrabljani za orodja političnih mašin republikanske in demokratske stranke.

Workmen's Circle v pomoč stavkujočim rudarjem

Čikaška društva židovske podporne organizacije Workmen's Circle, ki sodeluje s socialistično stranko v vseh ozirih, so zbrala v podporo stavkujočim premogarjem \$2,057. Na enem sestanku Lige za industrialno demokracijo (istotako socialistična ustanova) se je nabralo \$219.

Davek na žganje v Kanadi

Kanadska federalna vlada je lani prejela šestinpetdeset milijonov dolarjev davka na žganje. Približno toliko so dobile davka na žganje province in občine. Od vsakega galona žganja je \$9 davka. Manjši je na vino in pivo, ker si vlada prizadeva pitje žganja kolikor največ mogoče omejiti.

POVPREČNA PLAČA AMERIŠKIH DELAVCEV NITI \$25 NA TEDEN

Povprečna plača ameriškega delavca je komaj \$25 na teden. V resnici ni zdaj niti \$20 na teden, ampak Matthew Voll, podpredsednik in glavni besednik Ameriške delavske federacije, pravi, da ne znaša več kot \$25. Eni delavci zaslužijo do \$10 na teden, mnogi okrog \$15 do \$20, je pa še nekaj takozvanih izvežbanih delavcev, posebno v filmski, stavbinski in tiskarski industriji, ki zaslužijo od \$50 do \$125 na teden in nekateri tudi več. Razen teh se v statistikah šteje med delavce tudi veščake, ki so zaposljeni v kemični, elektrotehnični, agrikulturni in drugih industrijah. Eni teh prejemajo zelo visoke plače. Vzlic temu je zaslužek povprečnega ameriškega delavca po Vollovem zatrdilu — in Voll ima na razpolago zanesljive podatke — le \$25 na teden. Brezposelni in tisti delavci, ki so zaposljeni le po par dni v tednu, v tej statistiki niso všteti.

Nasilstva nad premogarji

V West Virginiji so kompanijski pobojniki ubili ženo premogarja, ker se je branila za zapustni stanovanje, iz katerega so jo s silo izganjali. Razen te je bilo v tej borbi rudarjev več drugih človeških žrtev. Ob last je s svojimi oboroženimi čuvaji "reda in mira" pretepla ali pa pognala v ječo že mnogo stavkarjev. Razmere povsod so žalostne, a operatorji pravijo, da ne morejo pomagati. Unije nikakor ne marajo. To so sporočili tudi vladi.

Demonstracija brezposelnih v Racinu

Socialisti v Racinu, Wis., so organizirali veliko manifestacijo brezposelnih. 1000 jih je bilo v povorki, shoda v parku pa se je udeležilo 2000 oseb.

10,000 ljudi na soc. shodu

Ob priliki zborovanja socialistične omladine v Readingu, Pa., se je vršil shod, katerega se je udeležilo 10,000 ljudi.

MAC DONALDOVA HČI NA SHODU

Otroci Ramsay MacDonalda, ki je vdovec, so v politiki navdušeni s svojim očetom in aktivni v agitaciji za delavsko stranko. Na sliki je hčeri MacDonald, ko govori na shodu na prostem v South Shields. Udeležilo se ga je 10,000 ljudi.

PAPEŽ IN VLADA OBA V PRAVEM SVOJIMI OČITKI

Fašistična stranka pravi v proglasu, da raztresa papež nerresnico. Pij odgovarja, da so udarjeni s slepoto.

Papež je do poslednjega spora z Mussolinijem ves čas zatrdjeval, da ne more biti nihče dober fašist, ako ni ob enem dober katoličan. Fašistična vlada mu je komplemente vračala s koncesijami, ki so dobile vrhunec v lateranski pogodbi. Toda v Italiji ni prostora za dva papeža. Mussolini izjavlja, da je za vero, za katoliško vzgojo mladine in za duhovno nadpovprečnega ameriškega delavca po Vollovem zatrdilu — in Voll ima na razpolago zanesljive podatke — le \$25 na teden. Ko hitro je cerkev posegla s svojimi organizacijami v sfero posvetnosti in "politike", jo je Mussolini zgrabil za roko. V trčenju druga za drugo sta obe sili pojasnjevale svetu svoje diference in navajale obdolžitve. Proglas fašistične stranke, izdan 14. julija, odgovarja, da so v papeževih poslanicah laži.

Tako je katoliška Italija, ki priznava papeža za svojega duhovnega poglavarja in mu je dala Vatikan z okolico v last kot suvereno državo, poleg pa še milijone lir "odškodnine", uradno zavrgla dogmo papežev nezmotljivosti. Ne le to, nego mu dokumentarno dokazuje, da ni govoril resnice. V pridigi 19. julija pa je papež dejal, da so fašisti obdani s slepoto. Vzlic temu, da so v očitkih oboji v pravem, želi liberalni svet, da bi katoliška cerkev z bojem resno nadaljevala, kajti v borbi za strmoglavljenje fašizma mu je vsaka pomoč dobrodošla. Poluradni cerkveni kot vladni krogi pa izražajo upanje, da bo tej besedni bitki kmalu sledilo pobotanje.

DELAVSKI TISK.

Izmed časopisov so edini zanesljivi prijatelji ljudskih interesov delavski listi.

Glasovi iz Našega Gibanja

Čemu je bil Proletarec ustanovljen?

Piše NACE ZLEMBERGER.

"Proletarec" je bil ustanovljen da brani delavske interese, da razgalja zavalce in koritarje in uči delavce ter jih usposoblja za pravičen in pameten ekonomski red.

"Proletarec" gradi temelj sobi in JSZ. ter s tem socialističnemu gibanju na razumništvu delavcev. Med zaslepljenimi in nevednimi nima podpore in prijateljev, nego samo sovražnike.

To pišem, ker sem zadnjič čital članek o preprih v "Proletarcu". Nekaj čitateljev v Michiganu in morda drugje je mnenja, da se za polemike porabi preveč prostora, kar pa ni resnica.

Vsi naročniki, ki so mogoče takih misli kakor dotičniki v Michiganu, bržkone v Detroitu, naj vedo, da imajo oni ljudje, ki "Proletarca" in njegovega urednika ter druge sodruge napadajo, **NEPOŠTENE NAMENE**. Kajti ako bi bili pošteni, BI SPADALI V DELAVSKO GIBANJE IN BILI AKTIVNI V NJEMU.

Naši sodrugi pionirji so pod vodstvom pokojnega Jožeta Zavertnika gradili Slovensko narodno podporno jednoto v delavskem duhu, ne za orodje kakih političnih stranki, kar **VEDO** tudi nasprotniki, nego v pravem delavskem duhu, ki odklanja hlapčevstvo in hoče, da se z delavci ravna po človeško.

SNPJ. je zrasla v močno organizacijo s precej veliko blagajno; v njenem uradu je nekaj priirk za službe, in ker je tudi med Slovenci in Hrvatih nemalo takih, ki so brez prepričanja, imajo pa osebne ambicije in bi zajemali z veliko žlico, če dobe priložnost, se hudojejo na socialiste, ker pazi-ko nanje. Vsak, ki zasleduje boje v našem javnem življenju, mi bo priznal, da udarjajo po socialistih največje taki karakterji, katerim je v mislih samo ambicija prinitri se nekam ter živeti na ljudske stroške in se prodajati kapitalističnim strankam na račun vpliva, ki ga imajo ali bi ga imeli med našimi rojaki.

Ne smete misliti, da med Slovenci ne bi bilo grafitarjev, ako bi se ponudile prilike. Zato pa je vaša dolžnost, da sodrugom, katere razni kobilovci napadajo, pomagajte, ker s tem, da pomagata njim varujete svoje organizacije pred korumpiranimi ljudmi.

"Proletarec" je vršil svojo nalogo vseh 26 let vestno in jo vrši zdaj. Sedanjí urednik Frank Zaitz je svojemu delu popolnoma kos, zato pa ga tudi tako napadajo. Če bi bil kakšna mevža, bi jim ne bil v napotje.

Ako so nasprotniki "Proletarca"? Zdaj so v ospredju napadanja kraljevaški petolizniki. Eni izmed teh so bili včasih člani soc. stranke, npr. A. Kobal. Na 7. rednem zboru JSZ. v Chicagu je ta Kobal prišel pred zunanjo delegato in apeliral, da naj izrečemo čikaškim sodrugom ukor njemu pa zadoščenje, kajti čikaški člani, posebno Frank Zaitz, so ga razžalili. Delegatje iz zunanjih naselbin pa so bili preprametni, da bi se ozirali na njegov plakajoči apel. Potem smo izve-

deli, da sploh asesmenta ni plačeval, češ, da je dijak, dasi ni bil revež pač pa boljše stoječ kot povprečen delavec. Ta človek je prišel iz starega kraja s klerikalnimi nazori, kot pišejo tisti, ki so ga poznali. Pri SNPJ. je dobil delo s pomočjo vpliva kakor je bilo že pojasnjevano na konvenciji SNPJ. ter v Prosveti in Proletarcu. V SNPJ. je pristopil šele, ko je od nje že prejel tedensko plačo, in v tem je enak Zvonku Novaku, ki je tudi pristopil šele ko mu je dala službo. Ambicija Andreja z vetrovnim prepričanjem je bila pridobiti službo glavnega urednika "Prosvete". Ker se mu to ni posrečilo, je nehal plačevati asesment in ni več član. Ako je "Proletarec" prikazoval takega nevarnega lakomneža v pravi luči, ali je delal napačno? Če bi "Proletarec" imel lenega urednika, ki bi se ne hotel bojevati nego kar tjavendan polnil list, pa bi bila že na prošli konvenciji velika nevarnost, da bi postal urednik "Prosvete" A. Kobal in njen upravnik kak drug član kraljevaškega bloka. Kaj nam bi potem pomagala lepa pravila in resolucije?

Ali vam ne bi bilo žal, če bi to delavsko jednoto okupirali takile hlapčoni, ki niso zanjo storili ničesar, ako niso bili plačani? Le pomagajte "Proletarcu", pa boste tudi SNPJ in "Prosveti" dobro storili.

V Prosveti ste brali, kako razni kraljevaški hlapci in cerkvenjaki uganjajo neumnosti na obisku v starem kraju. Citali ste, da so s shoda zadnje jeseni v Chicagu, katerega so pomagali sklicati A. Kobal ter njegovi pajdaši okrog slovenske kraljevaške "Svobode", poslali kralju Aleksandru telegram, v katerem mu v imenu Slovencev in drugih Jugoslovancev izrekajo globoko podaniško udanost. V starem kraju zdaj enak izreka clevelandski pogrebnik A. Grdina, kateri je bil s Kobalom skupno v kraljevaškem izletnem odboru, da so priredili to poniževalno ceremonijo.

Rojaki, ki se vam gnusi tako klečeplazanje in hinavstvo, ali ni prav, da se "Proletarec" proti njemu bori?

S temi ljudmi v zvezi so hrvaški "komunisti". Poštenjak se vpraša, kako to, da jih sram ni! Boste videli, da bodo spet kmalu v "enotni fronti", pa ne za koristi delavcev in za poštenje v SNPJ, nego ker so si po "prepričanju" sorodni in ker imajo vsi skupaj na svoj način hudobne namene.

Grdina, Kobal in podobni so zelo častilakomni. V listih hvajnuj samoga sebe, na kraljevaških partijah se slave drug drugega in ljudem kažejo svojo napisano učenost. Pri socialistih pa človek ne dobi časti; saj še priznanja ne dobi za svoje delo. Zato pa imamo med seboj le take, ki so vredni biti med nami. Smetje, kot je Kobal, pa gdnese veter.

Med Slovenci je zdaj nekaj kraljevaških agentov, ki po pravici zaslužijo red sv. Save ali vsak kak železni križec. Če dobe napredne podporne organizacije za kraljevaško hlapčevanje, pa se jih bodo v Beo-

ZANIMIVA SLIKA NEW YORKA

To ni posnetek oljate slike, nego je fotografija. Parnik, ki brizga vodo na vse strani, je last newyorške požarne brambe. Pravijo, da artist ne bi mogel napraviti nič bolj modernistično sliko v olju, ki bi karakterizirala New York, nego je ta fotografija.

gradu zares spomnili ter jim poslali kak zavojček medalij.

Izmed slovenskih političnih listov v Ameriki sta samo "Proletarec" in "Prosveta" vredna, da ju delavci čitajo in naročajo. Paziti pa morate, da "Prosvete", katero ste razširili s tolikim trudom, ne dobe v roke ljudje, ki se najbolj zagajajo v ta dva lista ter v urednika Zajca in Moleka.

Napade fino odbijata. Ampak sovražniki ne mislijo odnehati. Zato naj vztrajata v boju, mi po naselbinah pa jima pomagajmo. Če bomo na strazi kakor smo bili doslej, smo zagotovljeni, da kraljevaška cerkvena reakcija ne bo slavila zmage v slovenskih naprednih organizacijah. Naša predstraža pa je JSZ. in "Proletarec". Tu se zbirajo naši najzavrednejši delavci. Naj se njihovo število množi in "Proletarec" širi!

Stavkovna situacija

V Piney Forku, O., so bili premogarji med prvimi, ki so se odzvali pozivu na stavko. Vodila jo je N. M. U., kateri so se v tem boju pridružili razen hrvaških in mnogih drugih tudi slovenski rudarji.

Dotični, ki so takoj od začetka zadrževali, da je stavka pod komunističnim vodstvom obsojena še hitrejšemu koncu nego stavka pod vodstvom prejšnje U. M. W., so bili v pravem. Rudarji sami so vabili organizatorje Lewisove unije, da naj napravijo konec. Prišli so in jih sprejeli v U. M. W. ter napravili sporazum z operatorji. Oba rova v Piney Forku obratujeta s polno paro. Dve tretjini premogarjev so vzeli nastaj; ti spadajo v U. M. W., kateri so se pridružili med stavko. Eno tretjino je najela kompanija novih, tretjino prejšnjih rudarjev, med katerimi so Slovenci, pa je izprla.

Med rudarji pionirji je v teh krajih Nace Zlemberger. Kakor v vsaki, je bil aktiven tudi v tej stavki. Zdaj je vzelo orodje iz jame. Pravi, da je dal premogarstvu slovo. Je že star in pred nekaj leti je izgubil pri delu tudi oko, kar ga zelo ovira. Razmere so žalostne kot ponavadi.—Poročevalc.

SNOYEVİ OBISKI

S poseta Cantona, Kenmore, Akrona in Barbertona

Poroča Joseph Snoy.

Dne 9. julija sem se napotil v Canton, O., kjer sem obiskal več rojakov in dobil tudi nekaj novih naročnikov "Proletarcu". Canton leži na lepi ravnini in je bogat na industriji, ki pa zdaj slabo obratuje. Naših rojakov tu ne živi mnogo, a še ti so raztreseni, da jih je tuje težko najti. So vlnjudni in so mi šli na roko, posebno Blaž Odar in Peter Chufar. Njima in drugim za prijateljsko naklonjenost hvala.

Ker sem bil blizu, sem naslednji dan posetil še naselbini Kenmore in Akron. Ustavil sem se najprvo pri znanem sodrugem Leo Bregarju, ki pa ga nisem dobil doma. Nato sem obiskal agilnega sodruga Joseph Jereba, pri katerem sem že tudi znanec. Malo pokrepčila in pogovora in takoj sva šla na delo.

Dospevši na Akron sem šel k sod. Slanovicu, s katerim sva obletela Akron in Magadore, zvečer pa spet po Kenmoru z Jerebom in Bregarjem.

V nedeljo smo odšli na sejo soc. kluba v Barbertonu. Razprave so bile živahne, kar dokazuje, da se sodrugi zanimajo za svojo stranko, JSZ. in za razne probleme. Kenmore je bil zastopan na seji stoođotno, ne vem pa, kaj je z Barbertonom. Nekaj sodrugov je delavnih, toda ostali rojaki se v večini ne zanimajo zadosti za svojo delavsko organizacijo. Saj jih nič kapitalističnega sistema tepe ravno tako kot delavce v Kenmoru. V zanimanju za našo stvar pa je med obema naselbinama vendar razlika.

V agitaciji sem imel vzlic veliki depresiji, ki je spravila ljudi ob delo in zaslužek, dober uspeh. V Kenmoru je "Proletarec" skoro v vsaki hiši in rojaki so v večini podporniki delavskega gibanja. Da bi bilo kaj več naselbin kakor je ta, pa bi bil "Proletarec" res razširjen list in duševna hrana, katero nudi, bi veliko dosegla pri probuji slovenskih delavcev.

Vsem, ki ste mi šli na roko, hvala! Kličem vam, naprej po začrtani poti!

Jesenska priredba kluba št. 28 JSZ

Cleveland, O. — Klub št. 28 JSZ. priredi svojo jesensko veselico v nedeljo 6. sept. v Slov. del. dvorani na E. 109th St. ter Prince Ave. Na sporedu bodo govori, predstava in pevske točke. Vstopnice so po 50c.

Priredbi delavske solidarnosti v Clevelandu

Cleveland, O. — V nedeljo 26. julija priredi soc. stranka mesta Cleveland na Rybak's Grove kampanjski piknik. Naslov prostora je 6249 Turney Rd. Vzemite E. 105th St. karo, izstopite na Turney Rd., od tam pa bodo avti brezplačno odvažali udeležence na izletni vt.

Za ta piknik vlada veliko zanimanje ne le med socialistično orientiranim delavstvom, pač pa med vso liberalno mislečo publiko. Glavni govornik bo racinski župan s. William Swoboda. Kdor čita liste, ve, da je bil on letos izvoljen za župana v drugem največjem wisconsinskem mestu kot socialist.

Vstopnina na piknik je 25c. Vsakdo, ki bo imel vstopnico, ima priliko dobiti nagrado, katerih je več določenih v ta namen. Slovenski delavci, dolžnost nam veleva, da se ga udeležimo. Pred nami so jesenske volitve in je čas, da se temeljito pripravimo na kampanjo. Poskrbljeno bo, da bo na pikniku tudi vsakovrstna zabava, da ne bo imel nihče vzroka za dolgočasje.

Somišljeniki vprašujejo, kdaj priredi piknik klub št. 27 in pevski zbor "Zarja". Čas je torej, da se sponoči prostor in drugo, tikajoče se izleta. Nihče pa ne vpraša, kakšne vrste zabavo bo klub nudil posetnikom. Dotični, ki so se udeleževali piknikov kluba in "Zarje" doslej, vedo, da jim tega ni treba vpraševati. Samoposbi se ravzume, da nudita klub in "Zarja" na svojih izletih prvovrstno zabavo. Med klubovej "Zarjan" je vse židane volje — dan mine, "kot bi pihnil". Zato pa je poset vselej velik, tudi ako švigajo strele. "Takega piknika se ne izognemo", pravijo ljudje.

Vršil se bo v nedeljo 2. avgusta na Pintarjevi farmi. Delavci in delavke, 26. julij in 2. avgust sta naša dneva. —

Reporter.

Okrog po Detroitu

Detroit, Mich. — Delavske razmere se še niso nič izboljšale. Vsa znamenja kažejo, da se bo obračalo le na slabše.

Detroitski mestni fond za podpiranje brezposelnih je izčrpan in mesto ga je celo zadolžilo za nekaj milijonov. Vsled tega je bila nedavno podpora ustavljena več ko polovica ljudem. Ob enem je občina zaprla stanovanske hiše za brezposelne, da morajo zdaj spat čez noč pod milim nebom v mestnih parkih.

Avtomobilske tovarne delavce dnevno odslavljajo. Produkcija je za današnji trg 85 odstotkov previsoka, vsled če-

sar mora toliko delavcev na cesto. Stalno zaposlenih delavcev v Detroitu je komaj 18 odstotkov in ti so večinoma izučeni delavci raznih strok.

Ford Motor kompanija je v prošlem mesecu odslovila med 15,000 do 20,000 delavcev. Nič boljše ni v drugih tovarnah, kot so Packard, Chevrolet, Cadillac itd. Obratujejo dva do tri dni v tednu s polovico števila svojih delavcev, drugi so v armadi brezposelnih.

Te razmere povzročajo, da je nakupna moč zelo padla, kar tira v krizo tudi trgovino in sploh vsakega, ki trguje z življenjskimi potrebščinami. Posebno je prizadet luksus. Tovarne in rudniki delavcem ne nudijo zaslužka. Vsled tega si ne morejo privoščiti, kar potrebujejo za življenje, nikar še, da bi kupovali avtomobile in slično.

Društva in klubi imajo v Detroitu vsled brezposelnosti velikega dela članov občutne težkoče. Klub št. 114 ni izvzet. Ali vzlic tem nadlogam ne pozabljam, da nam zabava ne škodi.

V namenu, da se bomo zabavali in da koristimo naši stvari, priredi klub št. 114 JSZ. v soboto 25. julija "moonlight" piknik na znani Travnkarjevi farmi pri 11 Mile Rd. in Dequindre.

Klubov veselični odbor smatra, da bomo imeli s tem lep družaben večer in ob enem je dana možnost, da se pomore klubovi blagajni. Večerni piknik je nekaj novega za našo naselbino. Nedyomno bo ugajal. Igrala bo izvrstna godba. Zabave v prosti naravi bo dosti skozi v pozen večer. Klub bo storil vse, da zadovolji udeležence tudi s postrežbo. Privedite s sabo prijatelje in znance.

Pevski zbor "Svoboda", odsek kluba št. 114, priredi izlet v nedeljo 2. avgusta na Huron River Drive. Vse tiakovane ceste iz Detroita proti zapadni strani vodijo do Middlebelt Road. Tu obrnete na levo in nato vozite po Middlebelt Rd. do konca. Obrnete na desno in nadaljujete po Huron River Drive do mesta, kjer vas bo čakal eden članov "Svobode" in vam dal direkicijo na pikniški prostor. Ljubitelji petja, ne pozabite tega izleta. —

P. Benedict.

Razprava o Farmer-Labor stranki v klubu št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Po seji kluba št. 1 v petek 24. julija bo razprava o gibanju za zgraditev takozvane "Farmer-Labor Party", katero se obnavlja v Illinoisu. Socialisti na konferenci v Chicagu so se izrekli za sodelovanje v nji.

O tem gibanju bodo v petek 24. julija poročali sodrugi Gardner, Pogorelec in Alesh. Razprava bo svobodna za vse. Vprašanje v diskuziji bo: "Ali je za socialistično stranko boljše, da deluje v takih gibanjih,

kot je akcija za Farmer-Labor Party?"

Odbor vabi člane in članice, da pridejo na to sejo ter povabijo nanjo tudi somišljenike. Ob enem apeliramo na naše članstvo, da agitira za obilno udeležbo na večernem (moonlight) pikniku soc. pevškega zbora "Sava", ki bo v soboto 15. avgusta na Keglovem vrtu, in za poset priredbe klubov in društev Prosvetne matice, katere se bo vršila 6. sept. v Waukeganu. Razprodajte čimveč vstopnic.—P. O.

Piknik na Parkhillu

Parkhill, Pa. — V nedeljo 23. avgusta priredi klub št. 5 JSZ piknik na znanem pikniškem prostoru na Parkhillu. Sodelovali bodo poleg članstva našega kluba sodrugi novo organiziranega kluba iz Nanty-Glo, kakor tudi člani Mladinskega odseka kluba št. 5. Ker bo ta piknik imel značaj socialističnega shoda, bodo nastopili najboljši govorniki naše stranke v Penni. Ob enem se bo skušalo zainteresirati delavstvo v naše aktivnosti, ter poživeti zanimanje za našo stranko in organizirati nove klube med Američani in ostalim delavstvom v našem okraju.

Ena najvažnejših stvari na pikniku ozir. shodu bo razmotrivanje glede bližajočih se okrajnih volitev. Ker je potrebno za vsakega delavca, posebno še v današnjih časih, da se organizira v lastni stranki in postane aktiven v delavskem gibanju, apeliramo na delavstvo v Cambria okraju, naj se v obilnem številu udeleži tega pomembnega shoda.

Vstopnina na piknik bo prosta. Vse drugo bo preskrbljeno kot običajno.

Ad. Krasna.

Naša manifestacija 6. sept. v Waukeganu

Chicago, Ill. — V nedeljo 6. sept., dan pred delavskim praznikom, bo v Waukeganu manifestacija slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva pod okriljem konference klubov in društev Prosvetne matice, na katero pride delavstvo iz naselbin Milwaukee, Sheboygan, Chicago, Kenosha, Racine in drugih v bližini, in seveda občinstvo v Waukeganu in North Chicagu.

Pazite na prihodnja naznanila in agitirajte, da bo poset čimvečji. Pomagajte pri razpečavanju vstopnic v predprodaji.—P. O.

Piknik srbskih sodrugov

Chicago, Ill. — Udruženje br. 20 JSZ. (klub srbskih sodrugov in sodružic) priredi v nedeljo 26. julija piknik ob Desplain Riverju, Dam No. 2. Potokaz: Vzemite Milwaukee Ave. karo do Lawrence Ave. in potem z avtobusom na omenjeno mesto.—Odbor.

V NEDELJO 6. SEPTEMBRA V WAUKEGAN, ILL., kjer bo izlet našega delavstva.

Prirede ga soc. klubi in društva Prosvetne matice. Slovenski in angleški govori. Igre. Plesna in prosta zabava. Vrši se v Možinovem parku. Čitajte naznanila o tej priredbi.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

"SLOGA"

št. 16
S. N. P. J.
priredi velik

PIKNIK

V NEDELJO
26. JULIJA

V COVIČEVEM PARKU
NA B. B. ROAD, WEST SO.
MILWAUKEE

Oddan bo radio, pralni stroj, čistilnik preprog, električni likalnik, električna ura in denarna darila American State Banke.

REPARACIJE, VOJNI DOLGOVI IN MILITARIZEM POVEČAVAJO KRIZO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

njen, je navdal milijone z velikim upanjem, ki pa se niso izpolnili. Moratorij je le injekcija, ki za nekaj časa odloži finančni polom kapitalizma, ako se med tem vlade ne pobrigajo za trajnejše reforme.

Ameriškemu ljudstvu v splošnem ni znano, čemu je Hoover predlagal enoletni moratorij, da reši Nemčijo pred bankrotom. Vzrok je v tem, da imajo ameriški kapitalisti in finančniki v Nemčiji okrog dve in pol milijarde dolarjev kapitala. Ako Nemčija bankrotira, bo nad polovico izgubljenega tudi če sedanji režim ostane. V enem kot drugem slučaju pa bi bankrot Nemčije značil finančne pome v vseh evropskih deželah in v Zed. državah. Samo Rusija bi bila izvzeta.

Predsednik Hoover je torej predlagal moratorij vsled interesov ameriških investorjev, ne pa radi kakih humanitarnih motivov.

Vendar pa je ta poteza dobra, ne zato, ker podaljšuje življenje kapitalizmu, nego zategadelj, ker daje človeštvu možnosti, da se izogne grozotam civilne vojne. Tudi če se bi prevrat dogodil v prilog proletarijata, bi značil za to generacijo silno trpljenje in diktaturo, ki ne bi prizanašala nikomur. Toda za zmago v tem momentu ima več prilike fašistična kot pa komunistična orientacija, kar je delavskemu razredu toliko manj obetajoče.

Ali bo delavski razred kos nalogi?

So pa tu naloge, ki se jih mora delavstvo v Evropi, v Ameriki in Aziji zelo resno lotiti, ako se hoče izogniti anarhiji, v kateri bi tekla kri delavcev in kmetov v potokih, ne samo kri buržoazije.

Vojna odškodnina, ki jo plačuje Nemčija in dolgovi, ki jih imajo zavezniške dežele Zed. državam, niso edino breme.

Za militarizem traja svet pet milijard dolarjev na leto, ali 70 odstotkov več kakor leta 1914, ko se je začela svetovna vojna.

Odplačila za vojne dolgove, ki se nanašajo na prošlo svetovno klanje, znašajo letno \$400,000,000.

Po tej poti ne more iti dolgo dalje. Katastrofo pa lahko preprečijo s svojim vplivom in organizirano močjo samo socialistične in druge delavske stranke sporazumno s sovjetsko Unijo. Če ne pride svet do tega izhoda, je požar, kakršen v zgodovini sveta nima primere, neizogiben.

V južnem Illinoisu

PIŠE ANTON VIČIČ.

(Nadaljevanje.)

Ko sva z Andrejem Ileršičem dokončala delo v Panami, kjer je bil, kar se agitacije za list tiče uspeh popolen, sva se ustavila še pri Goličniku, da smo se pogovorili o nadaljnjih akcijah za okrepitev delavskega gibanja.

Po slovesu iz te naselbine sva z Andrejem odšla v Nokomis. Oglasila sva se na domu John Raka, kjer smo bili lepo sprejeti. Mrs. Rak je naju pogostila in pogovorili smo se o tem in onem. Ona se jako zanimava za dogodke in aktivnosti. Takaj je dom John Raka ml., ki dela v uradu "Proletarca". Pozna se, da mu je ucepila zanimanje za delavsko gibanje in napredne akcije njegove mami. Njegov oče je zdaj bolj slabega zdravlja. Upam, da si ga kmalu utrdi.

Predno nadaljujem o tej naselbini, naj omenim, da sva bila z Andrejem 10. julija na Livingstonu in obiskala nekaj rojakov. Uspeha ni bilo. Razmere pri njih so zelo žalostne. Žive v pomanjkanju že 18 mesecev. Zasluzka nimajo. Podpira jih kolikor toliko občina in Rdeči križ, kakor so mi pojasnjevali. Sempatam dela kdo dan ali dva na državnih cestah, a take prilike so silno redke. Slovenci so se večji del že izselili; nekaj jih je, da ne morejo nikamor. V društvu št. 96 SNPJ. so skoro vsi člani pasivni.

Da se povrnem v Nokomis. Po prijaznem pomenku pri Raku sva šla z Mrs. Rak še isti večer na agitacijo po naselbini. Zelo prijazno sem bil sprejet pri Plahutnikovih. Zapletli smo se v razgovor okrog mize

pod lepo senčnato trto na vrtu, polna grozdov. Mrs. pa nam je postregla. Nehote mi je uhaljal pogled kvišku, k lepi trti in polnim grozdov. Sentimentalnost se me je lotevala. Mladostna leta so se vrstila pred menoj. Reuče na Goriškem, kjer je moj dom, imajo enake trte, slične vrtove in sedeli smo okrog miz ali na klopeh, kakor sedimo zdaj tu. Dolgo je tega, od kar sem počival pod tako trto. Kramljal sem in napeljeval na pogovore, samo da smo se dalj zamudili. Mladost se tudi v mislih le redkokdaj povrača. Zdjaj sem v šestdesetem, ako bi slučajno koga zanimalo.

Oba Plahutnikova sta razumna in nakkonjena naši stvari. On je doma z Gorenjskega na Črnem, ona pa iz Hude jame na Spodnjem Stajerskem. Spoznala in vzela sta se na Ogrskem in potem sta skupaj kot zakonca vandrala za kruhom po Avstro-Ogrski in Nemčiji ter se končno odločila za pot v Ameriko. Prestala sta mnogo, kar je pač usoda proletarcev. Pogrešata organiziranega soc. gibanja v teh krajih. Ali začetki je treba, da se ga obnovi. Sposobnih, razumnih delavcev in delavk, ki bi pokret vodili, je dovolj. Treba je le, da se prime za plug in orje.

Med pogovorom se oglasi Jur s prav trdim glasom: "Zapiši me." Tega nisem pričakoval, niti ne drugi. Z veseljem sem potegnil pobotno knjižico in pisal potrdilo. Mrs. Plahutnikovi se je zazelod šale. Mislila si je: Saj te Vičič še vprašal ni, čitati ne vidiš, pa mu rineš naračino! Tako so se začeli šovtipi, da mu ona ne bo čitala,

FORD INDUSTRIALIZIRA FARMO

Henry Ford si prizadeva dobiti vse surovine, ki jih potrebuje pri izdelovanju avtov, v svojih podvzetjih. V ta namen je začel tudi s farmarstvom, sveda v velikem obsegu. V Lenawee County v Michiganu ima farmo, obsegajoča tri tisoč akrov, ki mu služi za eksperimentiranje. Ta slika, ki je bila poslana tisku, prikazuje skupino delavcev na Fordovi farmi, ki baje prejema \$5 za osem ur dela na dan. Razen navadnih delavcev ima Ford na farmi več kemikov ter poljedelskih večakov. V Braziliji pa ima Ford velike plantaže za pridobivanje kavečuka.

on pa, da bo kupil očala najboljše vrste. Dvajset let sem imel Proletarca in zdaj hočem, da ga bom imel do konca. Čakal sem le, da pride Vičič, in evo, tu je in stvar je v redu, je dejal.

V nedeljo 12. julija sva se z Mrs. Rak že zjutraj odpravila v naselbino Witt. Mrs. Rak je aktivna somišljenica in vneta zagovornica razrednega boja. Doma je iz revirja Terbovlje. Bodisi ženske ali moški—vzgojeni v takih krajih imajo široko obzorje in razredno zavest. Bojevitost za delavske interese je v njih in se ne uklone tudi pod težkimi okoliščinami.

Vodila me je k somišljeniku L. Podbregarju, ki se je takoj naročil potem pa nadaljeval z mano pot, ker je morala Mrs. Rak na sejo društva, v katerem je zapisnikarica. Dobila sva nekaj celoletnih naročnin in napravila v danih okoliščinah dobro. Rudarji delajo le en dan v tednu, v najboljšem slučaju dva. Proti "Proletarcu" ni odpora; celo radi bi ga dobivali, a denarja za naročnino primanjkuje.

Popoldne se nas je zbrala večja družba pri somišljeniku John Kariču, kjer smo se razgovarjali o razmerah, delavskem političnem gibanju, unijah itd.

Naslednji dan me je spet spremljala Mrs. Rak po Nokomisu. Naletela sva na mnogo izgovorov. Rojaki se poslužujejo tudi takih, ki se ne nanašajo na krizo. Zaposleni rudarji delajo dva do tri dni v tednu, eni tudi manj. Vsled velike brezposelnosti ali nezadostnega zasluzka ljudstvo veliko trpi. Objubujejo, da se odpre v jeseni ta majna, pa ona in tretja. Da bi le bilo res!

Rojake, ki so odklanjali list z argumenti, ki niso zanje prav nič častni, bi lahko tu imenoval. Agitatorju, ki se trudi za dobro stvar, ne delajo veselja. Ali zanašam se, da bodo s časoma spoznali svoje zmotne nazore in popravili napako sebi v korist in obenem v prid skupne delavske ideje.

Dogaja se, da očitajo zastopniku vsakojake napake, ki so se baje dogodile. Včasih agitatorju okoliščine niso znane, pa mora vpraševati urad za pojasnila. Ko jih dobi, vidi, da bi tega ne bilo prav nič treba. Zato je zelo koristno, ako imamo v naselbinah STALNE zastopnike, ki vs nepravilnosti ali morebitne nerednosti sproti rešujejo. In prav tako je potrebno, da imamo klube, ker so klubi najboljše vez v verigi organiziranega gibanja. V klubih se člani in članice pogovore o delu, o stikih z uradom, o zborih in konferencah. Kjer takih stikov nimamo, je posledica konfuznosti, kateri pa ni vzrok list ali JSZ, nego pomanjkljivi odnošaji. (Dalje prihodnjic.)

Zahvala "Zarje"

Cleveland, O. — Slovenski socialistični pevski zbor "Zarja" si šteje v dolžnost zahvaliti se vsem društvom, klubom in posameznikom, ki so mu stali na strani moralno in materialno v obrambni tožbi proti vandalom delavske kulture in osebnim koristolovcem, ki so hoteli na vsak način uničiti naš delavski pevski zbor! Pokazali ste, da ste proti destruktivni taktiki razkošnikov in njihovega vodju Vatro Grillu, kateri jim je na podlagi lastne zaprisežene izjave zatrdil: "Yes, but we know legally if we come to court we would come out all right." Vedite, da vaša podpora je bila tista sila, katera je ugnala "naše" nadebudne republikance in njihov advokate. Brez vaše pomoči bi oni gotovo uspeli z zlohotnim namenom—uničenje petnajstletnega dela, ki so ga napredni clevelandski delavci položili na altar tega zbora.

Mi vemo, da je bil denar, ki ste ga poslali v obrambo, trdo prislužen; poslali ste ga ker ste razumeli delavsko solidarnost in skupnost, kajti zavedate se, da le v tem znamenju bo delavska zastava zavrhala na vrhuncu! Razumeli ste to, in čast vam! Mi vemo, da bi se bil ta denar lahko porabil za kaj bolj potrebnega nego je tožba, katero so naperili napram nam ljudje, ki so bili najglasnejši pri republikanski kuhinji okrog "Enakopravnosti", da se pomaga "najbolj udarjenim" slovenskim delavcem. Ali ker smo bili prisiljeni v obrambo nam ni preostajalo drugega kot da pobereмо rokovic "kulturalnih republikancev" in si iskali naše pravice s prizivom. Mi vemo, da pri odstopih

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop. od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop. in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.
Seje kluba št. 232 JSZ. se vrlo vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajite redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz merzne sušnosti.

John Metelko, O. D.
Preličevo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM
Seje kluba št. 27 JSZ. se vrlo vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2:30 pop., seje ženskoga odseka pa vsak prvi torek v mesecu ob 7:30 zvečer, mladinskega odseka pa vsak drugi in četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodruginje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice kluba ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

skupini niso vsi tako daleč zakrknjeni, da bi jim bilo ljubo vlačiti ubogo slovensko pesem in kulturo po sodnjah; ali kadar človek zaide med "volkove" mora z njimi tuliti, če ne je uničen. "Človekoljubne" ambicije "delavskih" prijateljev so vse mogočne! Mnogi so tam, ki v privatnem pomenku priznavajo, da so naredili napako, niso pa zadosti močni, da bi to priznali v javnosti. Amerikaneec bi rekel: "...". Mi nismo nikdar in tudi danes ne obsojamo vseh teh kar jih je pri odstopli skupini, smatramo pa krivim tiste, ki so hodili na vaje celih pet let, na sodnji pa so pričali, da niso vedeli kam hodijo. Slabi spomini, kaj ne g. Vatro J. Grill?!

Z veseljem ponovno naznanjamo, da VSE za kar sa nas razkošniki tožili in dobili na zvečer sodišču smo dobili nazaj s prizivom. Prizivno sodišče je ovrglo injUNCTION proti nam, odlok da izplačamo preko \$350, da oddamo vse kostume, note itd. VSE je ostalo nam, tudi CARTER, ki nam daje pravico do imena originalne "Zarje"! Vse to smo dosegli edinele z vašo pomočjo — s pomočjo nad 70 klubov in društev ter tisoče zavednih naprednih slovenskih delavcev širom Amerike. Hvala vam!

V obrambni fond klubove "Zarje", ki je v Clevelandu edin pevski zbor upravičen do tega imena, znašajo prispevki \$913.97; sodnijski in odvetniški stroški znašajo \$673.93, — ostane še v obrambnem fondu \$240.04. Upamo, da bomo to vsoto lahko porabili za našo propagando in delavsko izobrazbo, kajti le v delavski izobrazbi je rešitev delavca. Razume se, da gotovega ni še nič, ker ljudje, ki so nas tožili enkrat lahko zopet pridejo na svitlo iz kake druge luknje in nas prisilijo v novo "konstruktivno delo", bi dejal njihov vodja. Zgodovina se jako rada ponavlja. Maševalni in malenkostni ljudje se težko spreminjajo. Dali ste za pravično delavsko stvar. Naš poraz bi bil vaš poraz. V tem pravcu moramo podpirati drug drugega.

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop. od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop. in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.
Seje kluba št. 232 JSZ. se vrlo vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajite redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz merzne sušnosti.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointment.
Residence Tel.: Crawford 8440.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnina naj sprejema "Proletarce".

Gornje številke jasno govore, da ste razumeli delavsko solidarnost in skupnost, ki jo imamo VSI delavci v borbi proti toneči reakciji.

Zivela delavska solidarnost in ponovna zahvala. Obrambni odbor klubove "Zarje":
Joseph Siskovich, J. Skuk, John Kriebel, Leonard Poljšak.

Dan dr. "Sloga" št. 16 SNPJ

Vročje je vroče, čelo kipi, solnce pekoče, zemlja reži. Milwaukee, Wis. — V vročini, kakršno smo imeli v tem popletju že dosti, si želi človek kam ven v naravo. Prilike za izlete nam dajejo posebno pikniki. Ne samo, da se ognemo mestnim zidovom, nego nam nudijo tudi zabavo.

V nedeljo 26. julija priredi piknik druš. "Sloga" št. 16 SNPJ. v Covičevem parku na B. B. Road (prej Ravson Ave.) To društvo prireja le en piknik vsako leto. Upam, da bo ta, kakor vsi "prejšnji, dobro obiskan. Vzlic nesoglasjam, ki se pojavijo včas med članstvom, je dolžnost vseh, da posejajo svoje prireditve. Druš. "Bled" objubljuje, da pride na naš piknik polnoštevilno. Naj stori tako tudi članstvo SNPJ., pa bo uspeh sijalen.

Pridite zgodaj, vpoštevajoč geslo, da kdor prej pride, prej melje. Zaposnelim se lahko primeri, da bodo deležni praznih plošč in steklenic, kar se je že večkrat dogodilo. Sicer bo društvo vsega dosti skerbalo, ali zmanjka pa le lahko ene ali druge stvari. Za prigrizek bo pekel br. Sostarič na raznju jance a dobile se bodo tudi druge jestvine. Zvečer ob 8. pa se bodo delili dobinki, ki so označeni v oglasu v tej številki.

Prisotajte k
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Sto izvodov za dva dolarja
V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselic, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, solnčno zračne
NOVE MLEKARNE
WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGO.
2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovakiem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angliškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Plesalcem bo igrala Martinškova godba, ki jo tvorijo člani SNPJ.

Članstvo bratskih društev in drugo občinstvo je vljudno vabljen na naš piknik.

Kdor se hoče peljati s trukom ob 1. ali ob 2., naj pride na 831 W. National Ave. Ob 3. vas čaka avto na So. 13th (prej 8th Ave.) na koncu električne železnice pri pokopališču. Trok bo imel napis SNPJ.

Z avtomobili se lahko peljete po Howell Road do B. B. Rd., potem zapadno do parka; ali So. 13th do B. B. Rd. in nato blok in pol zapadno; ali pa 41 Chicago Rd., potem dva bloka vzhodno. Pazite na napise, ki so nabiti na drogah.

Vstopnice so samo po 25c. Kdor je še nima, naj pride ponjo k tajniku.—Poročevalec.

Dne 25. julija na Travnikarjevo farmo

Detroit, Mich. — V julijski vročini se nam bo izlet, ki ga priredi v soboto 25. julija zvečer klub št. 114 JSZ. na Travnikovo farmo zelo priljeval. V hladu nam bo igral orkester valčke in druge komade, da bomo en večer pozabili Hooverjevo prosperiteto in vse druge neprilike. Vse potrebno za poslužbo udeležencem bo preskrbljeno.—P. K.

Anton Zornik
HERMINIE, PA.
Trgovina s mešanim blagom.
Poči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Herminie 2221.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtkih in sobotah.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.
1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskarna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Telephone: Rockwell 2864.

546

"Vsi imamo enake priložnosti"

Siti ljudje pripovedujejo na patriotičnih slavnostih, da imamo v tej deželi vsi enake priložnosti in enake pravice. Le nekaj rešnice je v tem.

Vsakdo ima apr. priložnost biti brez dela, toda le malo jih je, ki bi jim brezposelnost ne bila v breme. Eni bogate v brezdelju, drugi gazijo v bedo.

Vsakdo se lahko vozi v tovornih vagonih, v kolikor vlakospremno osebo to dopušča, toda samo tisti, ki imajo zadosti grošev, se lahko vozijo v prvem razredu in v pullmanu. Vsakdo ima priložnost zboleti, toda le malo si more priložnosti dobre zdravniške in prvovrstno oskrbo.

Vsakdo ima priložnost potovati, toda eni potujejo iz kraja v kraj na lovu za zaslužkom, drugi pa vagabundirajo po svetu, ker imajo denarja in časa v izobilju.

Ni pa res, da ima vsakdo priliko obogateti. Dotični, ki zatrjujejo, da je pridnost pot v blagostanje in k bogastvu, uče zmotni nauk, kajti v milijonih primerih je dokazano, da si delavec, ki gara magari 40 let ne da bi izgubil kak šiht, nikoli ne prisluži milijonov, medtem ko je na drugi strani dokazano, da so si jih pridobili ljudje, ki niso opravili niti en dan koristnega dela. Znano je, da so se brezdelnejšem množili milijoni celo ko so bili poselani v blaznice. Razlika je v tem, da delavcu plačajo le mal delež vrednosti njegovega dela, ostalo pa dobe dotični, ki posedujejo produktivna in distributivna sredstva.

Niso si jih zaslužili z delom, nego so si jih prilastili z goljufijo, s silo, ali pa jih pododovali. Vsa velika bogastva so bila vzeta ljudem, ki so jih zgradili in spravili skupaj, na p.ej omenjene načine.

Kapitalizem je sistem privatne lastnine in sužnje, ki jo upravljajo in obratujejo za gospodarje v povračilo za hrano in stanovanje. V letih prosperitete dajo gospodarji tudi nekaj priboljškov, toda v depresiji odvzamejo vse.

Kdo naj zdravi trampe?

V teh časih se veliko brezposelnih prevaža na skrivaj v tovornih vlakih. Dosti se jih posreči. Nedavno sta blizu Chicaga bila dva potisnjena med vagona, kar ju je zelo poškodovalo. V bolnišnici v Berwynu so jima dali zasilno pomoč in ju potem odklonili. Nato sta bila prepeljana v bolnišnico okraja Cook (Chicago), kjer so ju zdravniki pregledali in obvezali, nato so ju odslovili. Kam? Vzela jih je končno Salvation Army.

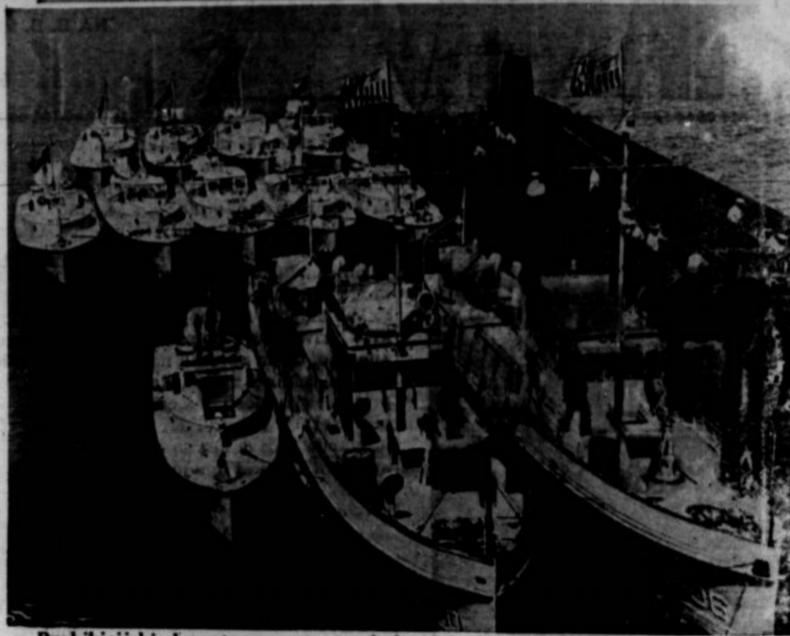
Oba trampa sta prišla iz New Yorka. "V Chicagu imamo zadosti svojih revežev," so rekli v bolnišnici. Zunanje se sprejema le, ako plačajo, ali pa, če so tako pohabljeni ali bolni, da zanje ni več pomoči. Tudi to je slika, ki nam dokazuje, da nimamo "vsi enake priložnosti".

Mentalne spake

Mentalne spake niso redkost, zato ni treba nikomur v menežarijo, ako si jih hoče ogledati. Kdor hlapčuje grafterjem, zraven pa se slika za velikega radikalca, je mentalna spaka; ali ako uči evangelijske morale, dasi je bordelski karakter, degeneriranec in pohotnež, je stodoštoto moralna spaka; ali ako si je pridobil sredstva z bordelom, butlegarijo in z goljufijo, ob enem pa vpije, glejte, kako so oni tam umazani in nepošteni, je to čisto navaden pokvarjenec in vrhutega kajpada velika "mentalna spaka". Ako je glavnemu kraljevaškemu agentu še ljubo iskati "mentalne spake", jih naj nekaj izbere iz svojega krožka ter predstavi ljudem, drugače se lahko primeri, da bo moral to delo opraviti zanj kdo drugi.

Ako se vam zdi Proletarec vreden, da ga ljudje citajo, ga jim priporočite.

"PROHIBICIJSKA" FLOTA NA POTI SKOZI CHICAGO

Prohibicijski department zvezne vlade je poslal iz Buffala, N. Y., po jezerih skozi Chicago in potem po čikaškem odvodnem kanalu, dalje po reki Mississippi skozi New Orleans za patrolno službo v Mehikem zalivu dvanajst motornih ladij; dve sta dolgi 75 in ostale 38 čevljev. Tihotapci z alkoholnimi pijačami tam okrog bodo imeli povečane težkoče spravljati svoje blago v ameriško Saharo.

Kako nas "reprezentirajo" v starem kraju?

Nekaj podobic iz "stare" in "nove" domovine

Na obisku v starem kraju počenjajo neumnosti "reprezentanti" ameriških Slovencev in drugi Jugoslovani, ki nas "zastopajo" na "izseljeniškem kongresu". Prav take gluposti uganjajo tudi predstavniki vlade. Drugače pa se imajo "reprezentanti" imenitno. V "Am. Slovincu" z dnem 18. julija se hvali clevelandski Tone Grdina o svečanih sprejemih. Med drugim piše tudi tole:

"Vsi štirje sprejemi, ki smo jih imeli po vrsti: na Jesenicah, v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, so bili sprejemi popolnega zastopstva vlade in naroda s sijajnimi in bignimi ovacijami, z godbo, petjem in govori. In vseh omenjenih krajih so nas z navdušenjem sprejeli in med tem ves čas celih šest dni bogato počastili z imenitnimi banketi. Končno smo pa še bili sprejeti v avdienci Njegovega veličanstva kralja Aleksandra, kjer smo končno še obedovali v kraljevski palači, na dvoru ministerstva... Kar so storili nam, to so storili po nas za vse, brez izjeme po celi Ameriki raztresene Jugoslovane. Radi tega so nam prirejali tolike ovacije in tako slovesne sprejeme, kamor smo prišli ali se pokazali."

Premislite, "reprezentanti" ameriških Slovencev Mr. Tone Grdina je imel sijajen obed v kraljevi palači, in sprejel ga je v avdienci njegovo veličanstvo kralj Aleksander. Vso to čast je užival za nas vse, ki nam prilika ni dana, da bi šli tja osebno, in najedel in napil se je — "za nas vse, brez izjeme po celi Ameriki raztresene Jugoslovane..."

Fantje in možje, vidite, kako dobra je domovina za nas? In Tone Grdina je storil iz ljubezni do milega naroda žrtve, da je jedel in pil v kraljevi palači.

"Na kraljevem dvoru so nas pogostili pri kraljevsko obloženih mizi z najboljšimi jedili..."

Na koncu dopisa se Anton Grdina v imenu potovalne skupine "imigracijskega kongresa" in v imenu ameriških Jugoslovancev svečano zahvaljujejo za pozdrave, ki so jih bili deležni, in za kraljevske pogostitve.

Lani so bili tam izletniki SN-PJ., menda le proletarci, zato so morali gulaž in klobasice ter druge dobrote plačevati iz svojih žepov. Bogati trgovci, uradniki in slični "reprezentanti" ameriških Jugoslovancev pa so letos jedli in pili na stroške vlade — potemtakem

na stroške delavcev in kmetov v Jugoslaviji.

V pripravljalnem odboru v Ameriki za "izseljeniški kongres" sta bila od Slovencev Tone Grdina in A. Kobal.

Milwaukee "Obzor", ki je tudi ves navdušen za napredno ozaljšano ter kraljevsko obloženo mizo, kjer se lahko udobno rešujejo problemi Jugoslovancev v inozemstvu, pravi, da je bila "kongres" prvi poskus skupine ameriških Jugoslovancev navezati s staro domovino tesnejših vezi in stikov. Po njegovem zatrdilu je šlo tja kakih 80 ljudi—Slovencev, Hrvatov in Srbov, in toliko jih omenja tudi Grdina. Za tak patriotičen in koristen "kongres" je to pač zelo malo število. Saj pravijo, da je v tej deželi okrog 700,000 Jugoslovancev. Skupina "imigracijskega kongresa" je odšla iz New Yorka 16. junija, skupina KSKJ. pa 20. junija. "Obzor" pravi, da je šla slednja okrog 300 izletnikov. "Glasilo KSKJ" pa piše, da jih je prišlo s skupino KSKJ. 81. Obe skupini skupaj sta torej šteli le okrog 160 oseb. V starem kraju pa so vzlic temu fiasku počenjali stvari, kakor da je prišla tja cela armada izseljencev. Ampak — to so bili vendar "reprezentanti", ki so zastopali — VSE ameriske Jugoslovane! Vlada v Beogradu je pač slabo investirala denar, kolikor ga je potrošila za to "patriotično" manifestacijo, kajti ljudje, ki so prišli tja nas vse "reprezentirati", zastopajo samo sebe. Za vladno propagando imajo le toliko veljave, kolikor imajo med izseljenci osebnega vpliva.

Enako komedijonstvo, kakor skupina "izseljeniškega kongresa", je uganjala tudi skupina KSKJ. V Ljubljani in še prej na Jesenicah so jokali in glavni tajnik Zalar iz Joliet je na ljubljanskem kolodvoru vzklikal presvitemu kralju Jugoslavije, nadškofu Jegliču, knežškofu Rožmanu, banu in drugim gospodom. Na kmete in delavce, svoje najbližje rojake, pa so ti "reprezentanti" čisto pozabili.

Bili so zelo patriotični in svoje narodno navdušenje so zalivali z vinom, pivom in likerji. Ob tej priliki je imel govor tudi župnik Finžgar, ki je skoval geslo:

"Najprej je Bog, takoj za njim smo Slovenci!"

(Glej "Glasilo KSKJ." z dne 14. julija, 1. stran.)

Lep govor obem skupinam je imel kajpada tudi bivši čikaški fajmošter Kazimir Zakrajšek. Poklanjali so se kralju, banom in škofom in zagotavljali "domovino", da so ji udani in da ji ostanejo zvesti sinovi do konca

in še dolgo potem... Ljubljanski župan Dinko Puc pa je zagotavljal izletnikom, da so Slovenci kralju globoko udani in ga ljubijo. To je navdušilo tudi Zalarja.

Imigracijski kongres, ki je imel takozvano sejo eno v Ljubljani, drugo v Zagrebu in tretjo v Beogradu, je bil delo vladnih faktorjev. Vodil ga je Milan Marjanović, šef centralnega presbiroja (vladna ustanova), za parado pa so mu bili dodeljeni Jurij Devič iz Pittsburgha, A. Grdina iz Clevelanda, Ivan Mladinec iz New Yorka in nekaj drugih.

Tako so stiki z domovino začeli in vse drugo nam bo dodeljeno.

Pa tudi tukaj se narod bolj in bolj obrača k "domovinski ljubezni". Tednik "Hrvatska" v Chicagu, ki je personalno glasilo jugoslovanskega konzula in popolnoma režimski list, piše v izdaji z dne 16. julija pod naslovom "Jačanje Jugoslovanske Misli u Chicagu", da Jugoslovanski klub spet deluje za prireditev velike proslave "jugoslovanskega četrtega julija", ki bo v jeseni. Lani so se zbrali v Ashland avditoriju. Kralju so zagotovili "globoko

"Delavci si ne znižujejo plač"

Sličica s konvencije Srpskog Narodnog Saveza

Srbski narodni Savez, podporna organizacija ameriških Srbov, ki ima v obeh oddelkih nad 21,000 članov in nad milijon dolarjev imovine, je imel meseca julija prvo redno konvencijo po združitvi. Razne srbske bratske organizacije so se namreč strnile v eno. Konvencija je trajala teden dni. Delegatje so si določili desetdolarske dnevnice, ker je pač umevno, da si "delavci sameu sebi ne bodo zniževali plač." To je "lep" argument, toda člani, ki so morali svojim delegatom plačati tolikšne dnevniče, morajo delati v tovarnah in rudnikih skoraj vsi za znižane plače.

Na glasovanju so bili trije predlogi o dnevnicah. Za \$7 dnevno je glasovalo 15 delegatov, za \$8 triindvajset in za \$10 na dan večina delegatov. Radnikov poročevalec piše, da je po zaključku glasovanja o dnevnicah nastal v dvorani velik smeh, vsled česar je predsednik zborovanja vprašal delegacijo, če je to konvencija ali piknik. Delegat Baltić je odvrnil v medklicu, "oboje". Predsednik pa je naročil zapisničarju, da naj to zabeleži v zapisniku.

podaniško udanost," kar so vladni listi v starem kraju vzradoščno oznanjali.

V omenjeni številki "Hrvatske" je zelo pohvaljena "slovenska grupa okrog 'Svobode', ker je jako aktivna med Slovenci." (Tako so spet izpustili mačka iz žaklja.) Naznanja, da bo pod firmo "Svobode" prirejen tudi piknik, ki pa bo pravzaprav "jačanje jugoslovanske misli", torej kraljevaška manifestacija.

"Prodiramo," pravi "Hrvatska". Vedo, da bi med Slovenci in Hrvati odkrito nič ne opravili, pa prihajajo mednje po ovinkih in pod raznimi firmami. Ako bi jim bilo resnično za narod, bi jim "domovinske ljubavi" nihče ne zameril. Toda vso to propagando vodijo ljudje, ki imajo, ali pa pričakujejo službe ali kake druge nagrade od jugoslovanske vlade. Iskrenih patriotov je med njimi malo.

Novo smernice v sovjetski ekonomiji

Vlada sovjetske Rusije je že davno prestala z dogmatično taktiko nezmotljivosti, dasi so se jo na vso moč držale komunistične stranke drugih dežel, četudi jih je Lenin svaril. Kakor svoječasno Lenin, tako je tudi sedanjí diktator Josip Stalin dostopen spremembam. Kar mu je bila večeraj absolutna zapoved, danes razveljavi in ves aparat komunistične stranke zdri za njim v obliki odobravaljivih shodov in resolucij. Najnovejši Stalinovi dekreti značijo "novo industrialno politiko", v kateri so zavržene mnoge naredbe, za kakršne se je delavstvo v prejšnjih letih veliko potegovalo. Uvedeno je akordno delo. Delavce se bo plačevalo po vrednosti znanja in izvršenega dela ter služb, ki jih opravljajo.

Vzlic veliki propagandi proti znanstvenikom in tehnikom, ki so v sov. Rusiji izza carskega režima in večinoma neprijazni sovjetski industrialni politiki, jih Stalin vabi na delo za rekonstrukcijo Rusije ter jim za njihovo znanje in zmožnosti obljubljuje posebne denarne nagrade ter druge privilegije.

Namen sovjetske vlade je Rusijo osamosvojiti na polju industrije, in s tem ciljem na vidiku so bile izdane Stalinove naredbe, kakršne smatra bivši sovjetski krmar Trockij za kontrarevolucionarne in kapitalistične v bistvu.

Dejstvo je, da je vlada svoje nazore z ozirom na naredbe v industriji spremenila radi potrebe, ker želi svoj petletni načrt uspešno izvesti.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDEL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Brez dunajske revolucije bi niti tega in takšnega društva Slovinci ne mogli imeti.

Razumljivo je dalje, da je to društvo zelo slabo delovalo prva leta. Statistika pravi:

L. 1852	—	785 članov	3925 knjig
" 1853	—	884 "	3536 "
" 1854	—	978 "	4890 "
" 1855	—	557 "	3788 "
" 1856	—	454 "	908 "
" 1858	—	336 "	1008 "
" 1859	—	263 "	526 "

L. 1859 pa se je družba preosnovala v cerkveno bratovščino in po višjem nalogu so začeli potem zanjo delovati cerkveni krogi. In l. 1869 je že štela 13.651 čnaov, 1879 — 25.333, l. 1889 — 46.042 itd.

Ali se je čuditi, da so Slovenci, zlasti Ljubljancje bili zelo veseli, ko so zvedeli za marčno revolucijo. Zetěžnica je bila dozidana šele do Celja. 16. marca je prišla vest o dunajski revoluciji v Ljubljano in zvečer je bila v gledališču slavnostna predstava, poslušalci so stoji "peli cesarsko pesem"...! Ljubljanski proletarijat je pa po svoje praznoval veselje dan: "po mraku so napadli prodajalnice "Mally & Hahn", sneli podobno kneza Metternicha, razbili jo in vrgli v Ljubljano." Župan Fischer je bil neprijatelj; zvečer napade druhal njegovo stanovanje, razbije mu okna, njega samega pa ne najde doma, ker je bil šel v gledališče... Zdaj že pozno po noči napade ta druhal mitnice in jih razdene; mitničarji so morali pobegniti. To razbijanje in rovanje po mestu je trajalo do treh zjutraj; udeležili so se ga "smrkovci in odrasli divjaki", katere je končno razpoldilo vojaštvo. Prijazno prigovarjanje uradnih oseb ni izdalo ničesar, dasi niso štediti z naslovom "Meine Herren". (Apih, str. 49). To so bili tudi edini izgredi, s katerimi so pozdravljali ljubljanski delavci mlado svobodo. Ljubljanski proletarijat je bil bolj miren in pokoren. Enake demonstracije so se vršile tudi v Trzinu, v Vipavi in drugod.

Odločujoči činitelji v naših krajih so seveda za vsako drobtinico, ki jo je dosegla dunajska revolucija, pošiljali "zahvalne adrese Kranjcev" cesarju s tekstom n. pr.: "Darilo tiskovne svobode navdaja srca vseh cesarskih rodbini vernih podanikov s čutili hvaležnosti, ki se ne dajo izbrisati..."

Dunajsko revolucijo je pozdravil Trst zelo burno; od 3. do 4. ure zjutraj 17. marca so zvonili z vsemi zvonovi — in tudi precej oken je razbila množica iz veselja nad svobodo. Isto je bilo v Gorici in v Celovcu. Celovčane so posnemali v Prevaljah. Adresa dunajskim študentom je bila odposlana in maša zadušnica se je brala za žrve dunajske revolucije. V Mariboru so se veselili nove svobode i Nemci i Slovenci. Po kmethih so slavili praznik svobode s službo božjo...

V Šoštanju n. pr. so imeli tudi svoje nemirne marčne dneve. 18. marca so zvedeli, kaj se je zgodilo na Dunaju, "da bo zdaj Gleichheit in Freiheit" in da bodo grajščine izgubile vse predpravice. Rezmerje Šoštancjev do grajščine so bile zelo napete, čeprav ji tržani niso bili podložni, vendar jim je hotel grajščinski oskrbnik kratiti pravice. Grajška gospa pa se je nepopoljno izrazila o tržankah. Zato so takoj zademonstrirali proti grajščini in oskrbniku, napravili so mačjo godbo in kričali Freiheit in Gleichheit. No, tudi okoliški kmetje so pridrveli nad grajščino in da ni bilo kaplana, ki je pomiril kmete in zaščitil grajščino, v kateri je tisti dan ravno maševal, bi se grajski gospodi ne godilo dobro. — Sprva so šli kmetje in tržani skupno demonstrirati proti grajščini in proti predpravicam grajske gospode; ko so pa kmetje hoteli v trgu prodajati svoje pridelke "da ne plačajo štantnine", se je pa vnela kar vojska med njimi in tržani, in tržani so zaprli cesto in dohod v trg, dokler se niso kmetje vdali in plačali "štantnino". —

Marčna revolucija je vplivala zelo blagodejno na vse, kajti z vsemi svojimi razglasi je obljubljala vse dobro: kmetom svobodo, odpravo podložnosti, drugim ravnopravnost, konstitucijo itd. Razume se, da so si kmetje tudi sami hoteli vzeti, kar so smatrali, da je njihovo. Grajščine okoli Ljubljane so se morale z velikimi posadkami vojakov zaščititi, da jih niso kmečke množice zavojevale in razdejale. Največ štuma je napravil napad kmetov na grad soneški 21. marca zvečer. Kmetje (okoli 300 po številu), so napadli grad, razbili okna in vrata, odnesli iz knalcije listine in zemljiške knjige in jih na dvorišču sežgali na grmadi, ki so jo napravili iz stolov, miz in oprave sob. — V trebanjskem okraju so kmetje posekali gozde lanspreške grajščine; župniku na Vinici so zažgali gospodarsko poslopje, v Kranju so napadli komisarja in ga nabili itd. itd. Enako se je godilo na Štajerskem in na Koroškem.

Dr. Bleiweis, odbornik modroslovske fakultete ljubljanske, je šel na Dunaj z deputacijo s Kranjskega, ki je v svoji adresi pozdravila revolucijo, ki je "pregnala kruto temo, ki je tako dolgo zavirala kolo prosvete in svobode." "Tudi od slovenskih gora odmeva tisočera zahvalna pesem."

(Dalje prihodnjic.)

Skozi okno vlaka

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Nadaljevanje.)

... Na vrhu smo, na Bendbaši. Gledam panoramo. Ob reki Miljački, ki teče skozi mesto, lepo obzidana, kakor žleb, se dvigajo hiše in palače. Enake so hišam po drugih mestih. Vidijo se javna poslopja. Magistrat, šole, cerkve, džamije... Tam mi kaže ciceron mesto, kjer je Princip ustrelil nadvojvodo Ferdinanda in Sofijo — spčetje svetovne vojne.

Pa si mislim. Tu torej je torišče, kjer se je zganil kamen in drvel v dolino cela štiri leta, preden se je ustavil? ... Tu torej je črninik in črnilo, s katerim se je pisala usoda prestolov in državnih mej? Tista ulica tam je preokrenila svet v njegovih tečajih in požrla nestože bitij ...

Sedimo pri mizi in gledamo. Restavrater nam streže z limonado in malinovcem in turško kavo.

"Mesto pokopališč," reče nekdo.

In res, v reber leže, vseh ver ... muslimska, židovska, kristjanska. Največ je muslimanskih. Se tu, nekoliko v stran je vse polno tipičnih spomenikov, kamnov s turbani — starinsko pokopališče muslimanov starega Sarajeva.

Na levo so vile. Strehe, kakor razpeti današnji moderni dežniki kukajo iz vršičev akacij, višenj, sliv, fig ... Vse v reber do sem, kjer smo mi, do Bendbaše ali Jekova, kakor se imenuje ta višina.

"Kako visoka je Bendbaša?"

Dvignejo se obrazi, zmigajo ramena.

"Kakih petdeset metrov."

"Če višine petdeset metrov še s človeka ni smetana, ako skoči."

Vsi molče.

"Pa recimo sto metrov."

"Kar tako: recimo? Smejali se nam bodo, kdor pozna višino."

"E kaj? ... Nikdo ne bo šel merit."

Na desno in dalje tja v planino Trbovič se vzpenjajo hiše. Čim višje, tembolj so raztresene po skalovju in sede v gručah, kakor piščeta. Kot da je nekdo posejal posebne vrste marjvice po gori se zdi očem ta slika. In vnovič se me je polastilo vprašanje, kako neki žive ljudje, ko pa je tako težko plezati vkoper.

"Kaj niste videli mul po sarajevskih ulicah? One so, ki preskrbujejo vse potrebno."

Pri sosednji mizi sedita dva mlada človeka. On in ona. Poslušata naše filozofiranje, a ne slišata ga. Zaljubljena sta. Na očeh se jima pozna. On se dotika s prsti njenih mehkih, do ramen golih rok. Ona pa ga gladi po licu, nežno, zaljubljeno z — gobico za puder.

Dalje, nekoliko v stran, tik ob strmini, sedi drug par.

"Kako da ti ljudje tako radi posedajo ob prepadih? Tako, kakor da so na ravnem polju? Saj vendar zadostuje nekoliko neroden okret, pa zdrči tja, kjer postane smetana?"

"To je tukajšnji mentalitet," pojasnjuje ciceron. "To jim je milo. Nevarnost, to je prijetnost, to je slast ... Kaj niste opazili hišic — vasi na visokih strmih pečinah? Ali jih ne vidite tam na Treboviču? Kjer je skala, tam si tukajšnji človek postavi hišico — na ravnem nikoli."

Majem z glavo. Mika me pogledati tja dol, kamor skačejo ... Strašno. V glavi se vrtili.

A ne odstopam ... Lovi me nekaj za srce, nekaj groznega a ob enem prijetnega. Ali je tak občutek kadilcev opija? ... Vabi, kakor sirena Odiseja: "Poskusi ... Skoči! ..."

Dosedaj nepoznam občutek se me polasta. Imena mu ne vem, a groteskno — sladke je... vabljiv.

S silo se odtrgam. "Samo vabi, kdor pride sem," pomislim.

"In kdor je truden in z bridkostjo v srcu, sledi vabilu. A jaz še nisem truden. Bežim."

"Kaj si tako bled?" vpraša Matevž.

Molčim. Ne povem, da sem gledal smrti v obraz. Radoveden je in hotel bi vedeti, kakšen je njen obraz. A mlad je še in mlado ženo ima ... Zakaj bi mu ga kazal.

Ciceron predlaga: "Ogledajte si pravo Sarajevo. Staro, turško ... Zakaj to, kar gledate pred seboj, ni Sarajevo, nego večidel naselbina, nastala okrog Sarajeva, na bojnem polju iz leta 1878.

Nikogar ne mika, samo jaz se dvignem ...

Obzidje Sarajeva, turškega Sarajeva se vleče naokrog po celi tej višini. Mogočno je še in krepka priča nekdanje močne trdnjave.

"Tu je glavni trg," govori ciceron.

In zdi se mi, da gledam ljubljanski trg, imenovan "Pred igriščem" ob Rimski cesti. Nekdanji magistrat za časa avstrijske okupacije (leta 1878) hiša oblasti še stoji. Zelene polkence ima, enonadstropna, ozka hišica. A bila je magistrat.

Tu žive sami muslimani. Srečujem jih. Vidim jih. V svojih delavnih čepe in kujeje kotle iz bakra. Trgujejo in "pečejo kavo" ... Tkejo preproge. Vse, kakor njih očetje in dedje. Spominja me vse na Turkestan tam v Srednji Aziji. Iste hiše, iste kavarne, z razločkom, da v Turkestanu ni kavarn, a so zato čajarne ... Iste kovačnice kotlov ... Orient s svojimi navadami. Tu v Sarajevu ga gledam sedaj zopet kočček ...

Srečam Turka, inteligentnega človeka. Še mladega, morda tridesetih let. Z ženo gre, Turkinja. Mlada je, po hoji se pozna. Elegantno je oblečena, po najnovejši modi. Gole roke do komolcev. Rokavice. Kratko krilo, svilene flori nogavice, šimi čevljički ... Vrat je gol, bel, labudji. A obraz? Obraza ne vidim. Črna koprena ga zakriva ... O, prerok, mislim. Kaj si storil? Prepovedal si kazati obraz, a kazati nog in vratu nisi prepovedal.

Srečam drugi dve. Morda mati in hči. Obe elegantno oblečeni, moderno. Vidno iz boljše rodbine. Mati s kopro, hči brez nje.

Ej ta obrazek. Kakih osemanjst let ji je, morda še ne. Prvič gledam muslimanko v njen obraz. O, žal jim bo ko legom, ko jim povem, ki so rajše obsedeli pri limonadi in malinovcu, da še nisem videl tako milega in lepega obraza. Velike, temne oči, črne obrvi, a lice belo, kakor cvet jablane. Izplača se po prahu in vročini ...

Razumela je, da jo občudujem. Nasmehnila se je in spremljevalki nekaj povedala. Tudi prerokove ženske so Evi, sem pomislil, pa četudi ne iz Mojzesovega raja.

Vhod in izhod iz starega mesta je podoben kratkemu tunelu. Nekoliko v stran stoji spomenik, obelisk.

"Tu leži devet husarjev," pravi ciceron.

"Tu — na desno je stala hišica, sedaj je ni več — je tiste dni neka Turkinja, ko so ji zasužnjevali domovino, ustrelila devet husarjev."

Gledam spomenik in pomišljam. Tista žena je ljubila svojo domovino in jo je branila. A ta ljubezen je bila v očeh tujcev smrt in greh. In kaznovali so jo s smrtjo za ta smrten greh — ljubezen ... Koliklo takih kazni je že bilo? Eh, pravica, pravica ... Kakšen je tvoj obraz??"

Nasproti pride star Turek. Bell fes nosi na glavi. Obraz je suhljat, v brazdah energičen.

Pozdravim. Razgovarjava se. Kaže mi, kako je nastopala avstrijska vojska. Celó jutro je tistega dne grmeló neprestano. Vse je bil le en sam dim, črn, kakor šejtan. In iz njega so švigali ognjeni jeziki topov... Požirali so življenja na stotine pred seboj, ki se je vtilo tam s sarajevskega polja. S-Treboviča je pa nastopala druga kolona. Z desne, kjer so sedaj vile, pa tretja. A hrabro smo se branili ... Ali kako se je zgodilo, je nerazumljivo. Naenkrat, bilo je ob 11. uri popoldan, se je na trdnjavi, sedaj vojašnica "Jajce", pokazala avstrijska zastava.

"Vi to pomnite?"

"Bil sem zraven. Skrili so me, zakaj vse moške od 16. leta so polovili in odpeljali. Mimo pride muslimanka. Odkrita. Starec se obrne stran in čelo se mu zgubanči.

"Vidim, da tudi pri vas zahtevajo ženske svobodo."

"Greh zahtevajo," je povdaril.

"Odkrit obraz ni greh." Starec je dvignil glavo.

"Prerok je ukazal ... Vedel je, zakaj je ukazal in ne gre ženski soditi njegovega dela." Nato pa je dodal:

"Hvala Allahu, da so redke, ki hočejo greh. Same mlade iz današnjih dni."

Same mlade sem pomislil. Ali je mladost redkost? Glasno sem pa dejal:

"Kemal, glavar turške države je za to, da se odkrijejo obrazi. In poslušale so ga."

Starec na to ni odgovoril nego vprašal:

"Vi ste kristjan, če se ne motim."

Pokimal sem.

"Kristjani verujejo, da se pojavijo nekoč Antikrist, ki bo delal čudeže, kakor pravi Krist?"

Tako je pisano.

"Glejte tak Antikrist je Kemal. Uprl se je preroku in delal kot da je prerok."

Pomolčal sem in nato vprašal:

"Ali zakaj vendar je prerok prepovedal ženski odkriti obraz?"

Starec se je obrnil stran in mene je že postalo sram, da sem ga vprašal o stvari, ki je morda skrivnost njegove vere. Ali zopet se je obrnil k meni in dejal:

"Zakaj pri vaših verskih obredih ne prime vsak hostije?"

To vprašanje je osupnilo sedaj mene.

"Samo posvečen sme prijati Boga, ki je skrivnost."

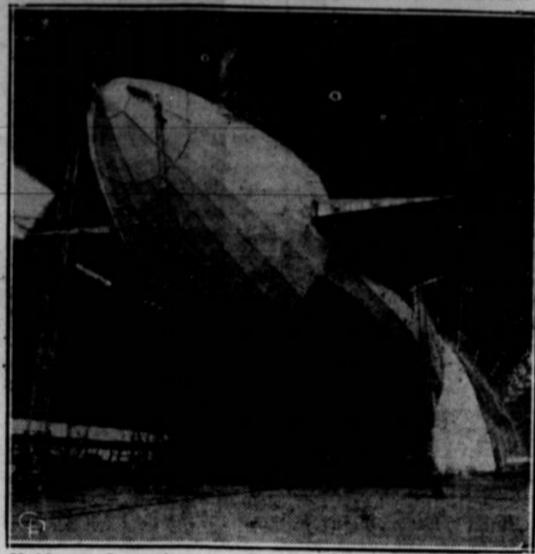
Starec je dvignil prst in rekel:

"Samo posvečen sme pogledati ženski v obraz."

"Ali je tedaj ženska skrivnost?"

(Dalje prihodnjič.)

GRADNJA ZRAKOPLOVA V AKRONU

V Akronu, O., grade za ameriško mornarico nov zrakoplov, ki se bo imenoval "Akron". Eden, z imenom "Los Angeles", je bil zgrajen v Nemčiji po modelu "Grafia Zeppelina". Zrakoplov "Goodyear" od akronske kompanije istega imena, pa je bil pred par tedni blizu St. Louisa v viharju uničen.

To in ono pri nas in drugod

Cleveland, O. — Albert Bacon Fall, tajnik notranjih zadev v Hardingovem kabinetu, gre za leto dni v ječo, ako ga predsednik Hoover ne pomilosti. Mnogo jih je, ki ga pomilujejo, a so tudi taki, ki bi mu dali ostrejšo kazen. Neki časopis piše, da je zaslužil za svoj prestopke smrtno obsodbo veliko bolj kakor oni, katerim je sodnik odločil smrt na električnem stolu radi posilstva.

Albert Fall je bil svoječasno zvezni senator iz države New Mexico. V Hardingovem kabinetu je imel važno mesto notranjega tajnika, in kot tak je zaeno z drugimi grafitarji oddal veliko mornarično oljno rezervacijo Elk Hills v "najem" in v izrabljanje Dohenyjevi oljni družbi. Doheny mu je v povračilo "posodil" sto tisoč dolarjev, v resnici pa je bila to le podkupnina. Zločin je bil storjen že pred leti, toda krivci so se večinoma rešili z dragimi obravnavamimi. Fall je koncem konca dobil eno leto, ki ga bo prebil v zaporu v svoji državi, če ne pridejo drugačne odredbe. Ves čas vodi časopisje kampanjo njemu v prilog, da bi ga ljudstvo ne smatralo za zločinca. "Male tatove občajajo, velike izpuščajo," pravi prerokov.

Nisem pristaš smrtne kazni. Toda ako se bi take lopove obsodilo na kakih dvajset let prisilnega dela, bi se korupcijo zelo znižalo.

Slabe razmere so povzročile tudi "slabe bančne razmere". Banke v Clevelandu so plačevale do decembra 1930 na hranilne vloge štiri odstotke. Od 1. jan. so obrestno mero znižale na 3 1/2 %, zdaj pa čitam, da jo bodo odrezali radi slabih časov še pol procenta. Savings and Loans plačajo \$1 več, ker so reveži.

Union Trust banka je napravila v prošlih šestih mesecih "samo" \$1,887,490 profita. Od tega so dobili delničarji na svoje delnice "samo" dvanajst procentov. Uboge reve! \$300,000 je šlo v rezervni sklad in \$200,277 ostane v fondu še nerazdeljenega dobička. Dasi so delničarji te banke "reveži", ker dobe le 12-procentne dividende v polletu, jim vendar ne bo treba prositi pomoči pri pomožnih akcijah. Rudarji v Pennsylvaniji, Ohio in West Virginiji niso tako srečni.

Nekaj sličic iz vrst stavkarjev v Washington County, Pa., kot jih je objavil očividec: "Mrs. Dan ima 15 mesecev

staro dete, ki še ni okusilo kravjega mleka. Ni denarja zanj. Otrok še ne govori, niti ne hodi. Zanek v jutro je dete dobilo za zajutek črn kruh namočen v vodi. Starejši fant je tudi bolan. Nekaj časa je bil v bolnišnici v Pittsburghu ...

"Rudar Luther William v Coverdalu je pripovedoval: "Ko sem začel delati tukaj, sem dobil za krampom \$1 od tone premoga, zdaj pa le 45c. Znižanja plač nam niso nikoli naznanili prej, nego šele ko so nam že plačali po nižini lestvici. Obleke si nisem kupil že tri leta. Kar imam na sebi, sem dobil v dar od drugih ljudi. Ob pričetku te stavke sem dolgoval na hrani \$50."

Richard Ford, ki ima pet otrok, je zaslužil v pol mesecu \$12.40, v istem času pa se je pri kompaniji zadolžil \$17.72. Plače torej ni dobil nič, le njegove dolg kompaniji je narastel. Večina dobiva le križe mesto plače—križe, kakršnih v pisnih zaljubljenecv pomenijo poljubne. Tudi mi smo jih delali včas; to je bilo takrat, ko smo namesto dopisov pisali dekletom. Taki rudar na izkaznici, ki jim dobi rudar na plačilni dan pa vsjvuduoq nuu ep ojsvuoouod ničesar ne dolguje, pač pa onji.

Mizerija v enih družinah premogarjev je tolikšna, da ne morejo svojih otrok pošiljati v solo, piše neki meščanski list.

V Clevelandu si odgovorni krogi s stradanjem premogarjev ne delajo skrbi. Imamo pač druge brige, si misli gospoda. Od 12. julija je bil Cleveland ves v svili. Sredi mesta je bilo vse v zastavah, na katerih so viseli za okraske "handžarji" in polumesece. Cleveland se je spremenil v pravi Istambul. Po Public Square smo videli kamele in jezdece s turškimi fesi. Po ulicah smo videli moške v dragih oblačilih po starem turškem kroju in s "handžarji". Drugi imajo samo fese, kakor v stari Avstro-Ogrski "Bošnjaki", ki so služili pri infanteriji v Gradcu.

"Turško lice" je dobil Cleveland v času konvencije "Mystic Shriners"; to je nekak red protozidarjev, ki je imel konvencijo v Clevelandu. Njihova organizacija šteje okrog 550,000 članov; imajo 50 godb in 3,000 godev. To je bila njihova 57. konvencija. Na kratko se imenujejo A. A. O. N. M. S. Imajo po vseh aristokratskih pravilih med seboj "nobles" ali plemiče. Predseduje jim "veliki kalif". Fantje imajo denar, pa se naslajajo ob takih titelnih in komedijah. Za konvencijo samo se ne brigajo, nego le za "good time". Dobro pivo in žganje jim je veliko

ljubše kakor dobra voda. Videl sem enega, ki je zelo natrikan meril cesto v glavnem delu mesta. V svoji uniformi in z opletajočimi nogami ni izgledal prav nič "noble". Policaj, ki regulira promet na križišču, ga je pomilovalno gledal in opozarjal avtoiste, da naj pazijo nanj.

Pri komediji je bilo tudi nekaj neprijetnosti. Kuharji in strežniško osebje je namreč na stavki. Prizadeti so hoteli, v katerih je bilo polno teh šrajnarjev. V enega je nekdo vrgl bombo, ki povzroča smrad. Ob razpoku je enega šrajnarja ranila. Dne 14. julija je bila vržena zopet ena v hotelu Cleveland. Do tisoč gostov je poglala iz hotela. Strajkarji so imeli pred hoteli svoje pikete, 14. julija pa jih je predsednik clevelandске delavske federacije odpoklical, zato da bi šrajnarji ne bili v neprijetnostih in jim ne bi bilo treba misliti na take vsakdanje reči kakor je stavka. Omenjeni unijski voditelj je to storil že drugič. Ko je bil tukaj Hoover, so istotako stavkali kuharji in strežno osebje. Bilo pa bi menda nečastno, če bi predsednik videl pikete ali straže pred hotelom, v katerega je preslil, pa so obzirni unijski odborniki izpovedali, da je boljše, ako se stavko v času njegovega obiska zamolči in zakrije. Isti večer (14. julija) je imela sejo unijska uslužbenecv cestne železnice 268. divizije. Izrekla je protest proti predsedniku clev. del. federacije radi odpoklica piketov in izjavila, da če se to zgodi še enkrat, jim ta unijska odzame v bodoče vsako podporo. Zahtevala je tudi, da postavi pikete nazaj takoj drugi dan 15. julija zjutraj.

Srajnarji so organizacija dragih komedij, ki jo podpirajo "33 degree" denarni veljaki. Otroci premogarjev morajo stradati. Tudi mnogi otroci v Clevelandu so v pomanjkanju. Komedijske konvencije in organizacije zanimajo tudi delavce. Če se bi zanimali za resnost toliko kakor za klovne in se organizirali brez cirkuških primesi, ne bi bilo toliko lačnih in brezpravnih.

Naše prireditve:
26. julija (nedelja) piknik soc. stranke v Ribakovem parku, 6249 Turney Rd.

2. avgusta (nedelja) piknik kluba št. 27 in "Zarje" na Pintarjevih farmah.

6. sept. (nedelja) prireditve s sodelovanjem "Cveta", "Zarje" in kluba št. 27 ter 28 JSZ. v Delavski dvorani v Newburgh.

1. novembra (nedelja) varijetni spored in plesna zabava kluba št. 49 v Slov. del. domu. Frank Barbič.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, prods. — J. F. Kórecky taj.
V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Pravi prijatelj
V SLABIH ČASIH JE HRA.
NILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILLINOIS.

Park View Wet Wash Laundry Co.
FRANK GRILL, prods.
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.
Telefoni: Canal 7172-7173
1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Wm. B. PUTZ
Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist
Cvetlice in venci za vse slučaje.
5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Prijetna in akurna domača jedila. Cene zmerna. Postrežba točna.

Adam Milkovič: SUŽNJI KRVVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

Ko se je bila Madalena po tistem dogodku opomogla, je odšla v spalnico, kjer je Mover pravkar lezel izpod postelje. Objela ga je in se nasmejala.

"To je bedak!" je rekla potem, pa zresnila obraz. "Upam, da ta dogodek ne more v tebi omečiti spon, ki naju vežejo. Saj si moral že pričakovati kaj sličnega."

"Madalena," je z resnim obrazom povzel on, "ko bi te ne ljubil s toliko ljubeznijo, bi tega ne mogel prebleti. Tako pa — gledal bom, da te čimprej spravim na varnejši kraj!"

Madalena bi podležu najraje pljunila v obraz pa se ga je sladko oklenila. Potem sta dolgo prebela drug ob drugem, dokler se mu ni Madalena izvila, stopila v kuhinjo in pržgala svetilko. Potem jo je postavila na okno in se nasmejala.

"Čemu to?" se je začudil Mover.

"Večna luč," se mu je približala črnolaska, "luč smrti..."

"Ne razumem te," je odmajeval Mover. "Povej vendar kaj naj pomeni to?"

"To?" ga je ovila črnolaska, "to je mrtvaška luč zadnjemu utripu ljubezni, ki sem jo do danes nosila v srcu do njega, ki mi je danes pljunil v obraz." Sklonila je glavo in zahtela. Zaman jo je tolažil Mover ves večer. Umirila se je šele, ko je globoko zahropel na sosednji postelji. Tedaj je Madalena privedignila glavo in se je nasmejala.

"Sladko spavaj! Zadnje minute ti teko, Juda!"

Četrť ure kasneje se je splazila do okna in odvila luč... Potem je tiho odklenila vrata in legla nazaj v posteljo.

Čula je, kako so se odpirale malo nato vrata spalnice, čula je skoro neslišne korake morilcev, pa se je potuhnila in pokrila z odejo preko glave. Zločinca sta imela čevlje iz kavčuka; na ta način je bila njuna hoja tiha, ako ne sploh neslišna. Bila sta dogovorjena, da mu eden izmed njiju zasadi nož v srce, dočim ga drugi istočasno zgrabi za grlo. Ko je v sobi utihnilo, je Madalena pogledala izpod odeje, nato pa pokazala zločincema pot k njegovi postelji. V tem hipu je obil črnolasko mrzel pot. Mover se je bil predramil in se nemirno obračal na ležišču. Zločinca sta se stisnila v kot, dočim se je Madalena približala k Moverju.

"Kaj ti je, dragec?" je vprašala.

"Madalena," je s prosečim glasom zaječal on, "leži tu kraj mene, strašen san me je moril..."

Madalena se mu je približala in mu položila na glavo desnico. "Umiri se dragec, saj bo kmalu bolje."

Mover se je oklenil njene roke in zaspal. Pet minut kasneje se mu je bližalo dvoje senc. Prvi je stiskal za hrbtom dolg nož in naslednji hip že stal ob Moverjevi postelji. Madalena je sklenila, da hoče videti, kako bo brizgnila izdajalcu kri iz srca. Dvignila se je in izbočila oči. V tem trenutku se je zabliškala ostrina noža, zahreščalo meso in brizgnila kri.

"Uu! Uuuu," je zahropel Mover se zvil in obledel.

"Evo ti deset tisoč frankov!" je zarezala vanj Madalena. "Prasec prokleti!"

Ko sta si lopova nabrala dragocenosti, sta izginita v noč.

Uro kasneje je vrgla Madalena strahovit krik. Planila je iz postelje in divje begala. Iz kuhinje je prišla kuharica in prestrašena odskočila. Videla je kako krvavi Madalena iz prsi. Bila si je namreč sama narezala kožo, da bi na ta način odvrгла vsak sum od sebe. S strahovitim krikom je kazala proti oknu. "Poglejte skozi okno!" Kuharica je pogledala in Madalena ji je pokazala po cesti hitčega človeka. "Morilec?"

"Morilec," je planila iz sobe Madalena, zdrvela po stopnicah in kričala na ulici: "Mover, Mover mrtev, mrtev..." Potem se je zgrudila in obležala na ulici. Dvojica, ki je bila pritekla iz sosednje ulice jo je dvignila in ji močila krvavečo rano. V Moverjevo stanovanje so vdrli ljudje. Med njimi je bilo nekaj sosedov, drugi so bili pozni šetali in tudi stražarji. Madalena se ni mogla ovesti in zato niso mogli takoj dobiti potrebnih informacij, kakšen je bil zločin. Kuharica pa je vedela povedati le malo. Videla je morilca, ko je bil že daleč in zato ni mogla ugotoviti ničesar drugega kakor da je moral biti moški.

Ko se je Madalena ovestila, je krčevito zahtela. Vrgla se je na Moverja in grebla po njem. Ko je pričela poljubovati njegovo rnzko truplo, so jo odtrgali proč. Zaman so jo tolažili...

Tisti čas je bilo na nogah vse policijsko osebje. Telefoni so brneli, detektivski so stikali po skritih kotih mesta in napovedali aretacijo vsakomur, ki se jim je zdel sumljiv. Tako se je nabralo tekom dneva na policiji dokaj nedolžnih ljudi, ki jim je policijski komisar temeljito izpraševal vest.

Proti večeru pa je planil v dežurno sobo visok stražnik in se postavil pred komisarja. "Izsedili?" se je uprl vanj komisar.

"Na sledu," je hitel stražnik. "Proti večeru v noči umora je iskal Moverjevo stanovanje visok mladenič plavih las..." Potem mu je opisal vse in vrgel na mizo fotografijo.

Komisar je stisnil pesti, razširil oči in stopil urnih korakov po sobi. Pritisnil je na telefonski zvonec in snel slušalo.

"Halo! Halo! Tu komisar gl. policijskega urada."

"Halo!"

"Kot morilec trgovca Moverja Majolly osumljen Ramon Marondini."

"Siva obleka, plavalas, zelenkaste oči... Star okoli 28 let..."

Četrť ure nato so že imeli razmnožene njegove slike. Dobili so sliko pri Madaleni, ki pa sicer ni vedela nič točnega povedati ali je bil zločinec on ali ne. Izjavila je samo, da je bil iste velikosti kakor njen mož, ki se je bil malo prej pojavil v Moverjevem stanovanju in jo treščil ob tla. Kljub temu, da so Madaleno pridržali na policijskem uradu še ves tisti dan, niso mogli dobiti od nje nikakih drugih pomembnejših podatkov. Sum je padel tudi na pobeglo Moverjevo soprogo Hedy, o kateri pa niso mogli dognati, kje se nahaja. Na policijski urad je bilo tekom dneva pozvanih še nešteto drugih prič. Med njimi so bili pozvani Leander Duray s svojo soprogo Charlotte, dalje policijski nadzornik Claparede, slaboumna gospa Anetta roj. He-terd, in še mnogo drugih, ki so bili na ta ali oni način v stikih z umorjenim trgovcem.

Ob pol osmih zvečer pa je pripeljala dvojica detektivov pred komisarja uklenjenega mladeniča. Njegov obraz je bil bled kakor stena, njegove oči divje in motne.

"Ramon Marondini," je jeknilo iz ust detektivov.

"Kaj mi hočete?" je zaječal Ramon in odstopil.

"Takoj boste zvedeli, lopov!" mu je odgovoril komisar in vrgel po mizi kopico aktov. "Kaj pravite k temu?" je pogledal Madaleno. "Sumite njega?"

"Teško je izreči tako sumnjo," je dejala Madalena. "Tem težje — ker je to moj mož. Vseeno pa ne morem zanikati, da bi ne bil kriv."

"Madalena!" je dvignil okovane roke on, "kaj govoriš? Nisem morilec. Moja duša je čista..."

"Molčite!" mu je ukazal komisar. "Je bil in kdaj je bil ta človek v stanovanju umorjenega?" je uprl komisar oči v Madaleno.

"Na večer."

"Kje ste hodili potem?" je vprašal nato osumljenca.

"Potikal sem se po mestu..."

"In?" je podbočil komisar roke. "Natančnejšega ne veste? V redu." Potem se je obrnil k stražarjema in jima ukazal. "Ker so dokazi teh dveh oseb vsekakor preplitvi ali jih sploh ni, odrejam, da ju do nadaljnjega zasliševanja popeljete za naša okenca, ki jima naj dovevedo toliko svetlobe, da se bosta lahko spominjala kje, in s kom sta preživela nocojšnjo noč."

Stražarja sta uklenila še slaboumno gospo Anetto in ju oba odvedla v zapor.

Zaman je pričakoval detektiv Burov Ramona v domeni kavnari. Težke misli so mu rojile po glavi. Kaj če mu je znova pobegnili? Sklenil je, da stopi sam do Moverjevega stanovanja. V naslednjem trenutku se je premislil. Ostal je v kavnari še vse tisto dopoldne, dokler ni končno vstal in stopil na ulico. Potem ga je iskal še po vseh drugih zakonitih beznicah in končno prisluhnil. Nekdo je v njegovi bližini omenil Moverjevo ime in takoj za njegovim še Ramonovo.

"Kaj?" je priskočil Burov, "Mover je umorjen?"

Malo nato je prestrašen uprl oči v ponudni mu popoldanski list.

Strahovit zločin iz osvete.

V ulici Revayl št. 7 se je odigral nocojšnjo noč strahovit zločin. Nekdo je s kuhinjskim nožem zaklal iz osvete trgovca z bombažem Moverja Majolly. Morilec, ki je po tem činu hotel usmrtiti še njegovo priležnico Madaleno Argoso je prvotno pobegnili — a so mu ta trenotek že na sledu.

Burovu je oledenela kri. Odhitel je na policijski urad. Pokazal je komisarju detektivsko legitimacijo, potem pa v eni sapi vprašal.

"Kdo je morilec?"

"Po vsej priliki," je skomignil komisar, "Ramon Marondini."

Burovu je zastal glas. On? Da bi se tako daleč spozabil? Je to mogoče? Sedaj se je spomnil strašne sumnje; zato ga mogoče ni bilo na domeni mesto!

"Ramon Marondini? Kaj ga imate tu?"

"Bil je pri vsej spretnosti preneumen, da bi nam ušel," je dejal komisar in ponudil detektivu stol. Ves bled je zaprosil Burov, da bi smel spregovoriti z osumljencem par besed.

"Kdo je morilec?"

"Po vsej priliki," je skomignil komisar, "Ramon Marondini."

Burovu je zastal glas. On? Da bi se tako daleč spozabil? Je to mogoče? Sedaj se je spomnil strašne sumnje; zato ga mogoče ni bilo na domeni mesto!

"Ramon Marondini? Kaj ga imate tu?"

"Bil je pri vsej spretnosti preneumen, da bi nam ušel," je dejal komisar in ponudil detektivu stol. Ves bled je zaprosil Burov, da bi smel spregovoriti z osumljencem par besed.

"Kdo je morilec?"

"Po vsej priliki," je skomignil komisar, "Ramon Marondini."

Burovu je zastal glas. On? Da bi se tako daleč spozabil? Je to mogoče? Sedaj se je spomnil strašne sumnje; zato ga mogoče ni bilo na domeni mesto!

"Ramon Marondini? Kaj ga imate tu?"

"Bil je pri vsej spretnosti preneumen, da bi nam ušel," je dejal komisar in ponudil detektivu stol. Ves bled je zaprosil Burov, da bi smel spregovoriti z osumljencem par besed.

(Dalje prihodnjič)

Na sliki so japonske deklice v Santa Monica, Calif. Vse so rojene v Ameriki, japonskih narodnih plesov pa jih uči—Amerikanec Ray Randolph.

Anton Opaskar o problemu "mentalne spake"

Pittsburgh, Pa. — Zadnjič sem poročala, kako je nekdo potegnil A. Kobala v New Yorku s pismi, katere mu je izročil neki Fortuna, ki je preje živl v Johnstownu, od kjer ga je vzela noč. Bal se je posledic svojega obrekovanja.

"Ne si ze izblebetala, kako je s to rečjo in kako je Kobal dobil pisma, pa daj v priobitve še sledeče pismo," mi je dejal zadnjič Anton Opaskar. Bil je iznenaden, ko je videl, kako je Fortuna izročil njegova pisma Andreju, in še bolj, ker je Andrej tako hlastnil po njih.

Pismo, katerega je poslal 6. julija, se glasi:

Mr. Andrew Kobal, c. of. Gen. Jugosl. konzulat, New York, N. Y. Cenjeni!

V zadnji številki "Svobode", katere ste Vi urednik, sem videl članek oziroma nekak zmatek pod naslovom

"LJUBEZENSKE" AFERE V LOS ANGELESU

Kaj Vas ni sram, ko napadate ljudi, ki veste da so pošteni do skrajnosti? Zakaj ne pišete o' njih, ki se jim lahko dokáže marsikaj, kar ni v soglasju s poštnjem?

Ne zameril bi vam kot inteligentu, kakor se sami nazivate, ako bi se bili Vi prej prepračili o pismih, ki vam jih je izročil Anton Fortuna, ki se ne more bati ponasati s svojimi nastopi in izbruhi. Dokazano je o njemu, da je imel že precej neprilik po nasebinah kjer je živel.

Pisma, ki sem jih pisal Anton Fortuni, so bila pisana vesed tega, da bi se od njega zvedelo natančneje o njegovih lažeh in imelo njegove odgovore kot dokaz pri sodnji.

Kaj se vam ne zdi žalostno, da samo tako osebe udarjajo oziroma blatijo slovenske ameriške institucije, ki so imelo direktne koristi od njih? — Prišli ste v Ameriko in se takoj vsedli h koritu, medtem, ko so drugi morali iti, četudi so imeli malo več srednješolske izobrazbe kot Vi, v premoškope, rudokope in tovarne, in delali za izobraženje svojih sotrpinov. Ti naseljenci niso poznali medsebojnega sovražstva.

Na ljudi, ki so vam bili v vsakem oziru naklonjeni in vam odpirali svoje domove, da Vas temboljše postrežejo, mečete danes blato in laži, ki pa padajo nazaj na Vašo osebo.

Zapomnite si še to, da tudi Vi pridete kmalu med staro šaro kot je prišlo že pred Vami nekaj takih jako izobraženih urednikov, ki niso imeli zmožnosti ne v jeziku in ne v urejanju listov.—Jugoslovanska vlada mora biti jako ponosna na Vaš list, če se ga sploh more imenovati listom.

Upam, da se Vas tudi jugoslovanska vlada, ko Vas spozna, kmalu naveliča.—Ne smete pozabiti, da se časi spreminjajo, in da Vas lahko še usoda doleti, ko ne boste vedeli kam se obrniti.—Za pojasmila lahko vprašate pri Zvonku Novaku in Bartuloviču.

Alexander Pantages, gledišni magnat ter multimilijonar v Los Angelesu, je imel na sodiščih že mnogo neprilik. Lani je izgubil obravnavo, v kateri ga je neko dekle tožila radi posilstva. Odzvala se je oglasu za službo in prišla v njegov urad. Pantages je bil obsojen, toda s svojim denarjem in vplivom se je "rešil". Kmalu pa mu je bila za petami nova afera. Prišlo je namreč na dan, da je gotova agencija preskrbovala starim bogatim gospodom in drugim premožnim pohotnežem mlada dekleta, s katerimi so se zabavali bodisi sami ali pa na skupnih partijah. Dasi ves Los Angeles ve, da take agencije za "prodajanje žensk" eksistirajo, in da je bil kupljenih "naslad" Pantages resnično deležen, je bil vsled tehničnih razlogov spoznan nekri- vim. Na sliki je on s svojo ženo.

"Mentalne spake". Izčrpe pisem, ki ste jih objavili v listu imam kopije in vam moram pripomniti, da so nepravilni in ponarejeni. Vsa pisma na A. Fortuno sem pisal jaz, podpisani. Nisem pa verjel, da bodo ista sploh kedaj priobčena v kakem slovenskem časopisu, ker ista v resnici nimajo nikakega pomena za javnost.

Zakaj Vi niste omenili imena prizadetih v Vašem zmateku? Dobro ste vedeli, da se Vas potem lahko sodnijskim potom prisili, da Vi dokžete to kar ste pisali. Stopili bi vam kakor Vašemu prijatelju, na katerega ste lahko ponosni (pri tem mislim A. Fortuno), malo na prste.

Ne predstavljajte si sedaj, da ste že kaka kapaciteta v Ameriki, ko upravljate nekako službo za jugoslovansko vlado pri konzulatu v Ameriki, in da se vam ne more do živga. Upam, da Vas tudi tam kmalu spozna; kajti če bo imela jugoslovanska vlada toliko koristi od Vas kot je imela SNPJ., bo korito kmalu prazno, in treba bo iti zopet s trebuhom za kruhom.—Morebiti umrje med tem časom kak urednik nazadnjaških listov. Morebiti se bo dobila še kaka slovenska podporná organizacija, ki bi rada vedela kako visoke hribe ima Amerika, ki jih še Vi niste pregledali. Svetoval bi vam tudi, da ne bi kedaj zašli v muzej v Central-Parku (New York), kjer je še precej spomenikov, ki potrebujejo oblek. Zgodi se lahko, da se popolnoma spridite. Veste, morala je morala, in nazadnje bi trebali še iti k spovedi; če boste dobili odvezo, ne morem garantirati.

Človek, ki blati take ljudi, ki so mu pomagali k eksistenci ter drugače finančno in moralno, ni vreden, da se sploh še kedaj pokaže med narod, za katerega ni naredil drugega kot izkoriščal v svoj dobrobit.

Kaj Vas ni sram, ko napadate ljudi, ki veste da so pošteni do skrajnosti? Zakaj ne pišete o' njih, ki se jim lahko dokáže marsikaj, kar ni v soglasju s poštnjem?

Ne zameril bi vam kot inteligentu, kakor se sami nazivate, ako bi se bili Vi prej prepračili o pismih, ki vam jih je izročil Anton Fortuna, ki se ne more bati ponasati s svojimi nastopi in izbruhi. Dokazano je o njemu, da je imel že precej neprilik po nasebinah kjer je živel.

Pisma, ki sem jih pisal Anton Fortuni, so bila pisana vesed tega, da bi se od njega zvedelo natančneje o njegovih lažeh in imelo njegove odgovore kot dokaz pri sodnji.

Kaj se vam ne zdi žalostno, da samo tako osebe udarjajo oziroma blatijo slovenske ameriške institucije, ki so imelo direktne koristi od njih? — Prišli ste v Ameriko in se takoj vsedli h koritu, medtem, ko so drugi morali iti, četudi so imeli malo več srednješolske izobrazbe kot Vi, v premoškope, rudokope in tovarne, in delali za izobraženje svojih sotrpinov. Ti naseljenci niso poznali medsebojnega sovražstva.

Na ljudi, ki so vam bili v vsakem oziru naklonjeni in vam odpirali svoje domove, da Vas temboljše postrežejo, mečete danes blato in laži, ki pa padajo nazaj na Vašo osebo.

Zapomnite si še to, da tudi Vi pridete kmalu med staro šaro kot je prišlo že pred Vami nekaj takih jako izobraženih urednikov, ki niso imeli zmožnosti ne v jeziku in ne v urejanju listov.—Jugoslovanska vlada mora biti jako ponosna na Vaš list, če se ga sploh more imenovati listom.

Upam, da se Vas tudi jugoslovanska vlada, ko Vas spozna, kmalu naveliča.—Ne smete pozabiti, da se časi spreminjajo, in da Vas lahko še usoda doleti, ko ne boste vedeli kam se obrniti.—Za pojasmila lahko vprašate pri Zvonku Novaku in Bartuloviču.

Prva Jugoslovanska restavracija DOMAČA KUHNJA

Otto and Jerry Miškovsky,

lastnika. 4047 W. 26th Street

Se priporoča Slovincem v post

dala Ivan Mladinec in dr. Berislav Angjelinovič. Stane 50c. Naslov, Mr. Ivan Mladinec, 215 Fourth Ave., Room 1106, New York, N. Y.

Tudi za muzeje se zanimajo ljudje

Fieldov muzej v čikaškem Grant parku je imel lani blizu poldrugi milijon obiskovalcev. Tudi prejšnja tri leta jih je imel nad milijon vsako leto.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

JULIJ.
DETROIT, MICH. — V soboto 25. julija moon-light piknik kluba št. 114 na Travnikarjevi farmi, 11 Mile Rd. CLEVELAND, O. — Piknik okrajne organizacije Socialistične stranke v nedeljo 26. julija na Rybak's grovu. CHICAGO, ILL. — Piknik srbskih sodrugov (kluba št. 20 JSZ) v nedeljo 26. julija ob Displains River, Dam No. 2.

SHEBOYGAN, WIS. — Piknik kluba št. 235 v nedeljo 26. julija na Airportu ob koncu Union Ave.

AUGUST
DETROIT, MICH. — Izlet pevskega zbora "Svoboda", odsek kluba št. 114 JSZ, v nedeljo 2. avgusta na Huron River Drive.

CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ, in pevskega zbora "Zarje" v nedeljo 2. avgusta na Pintarjevi farmi.

GIRARD, O. — Piknik kluba št. 222 JSZ dne 8. avgusta na običajnem pikniškem prostoru.

CHICAGO, ILL. — Moon-light piknik soc. pev. zbora "Sava" v soboto 15. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

BARBERTON, O. — Piknik kluba št. 232 JSZ v nedeljo 16. avgusta na Pečnikovih dvorani.

DETROIT, MICH. — Piknik kluba št. 114 v nedeljo 16. avgusta na Travnikarjevi farmi.

PARKHILL, Pa. — Velik piknik in shod kluba št. 5 JSZ, v nedeljo 23. avgusta na pikniškem prostoru na Parkhillu.

SEPTEMBER.
STRABANE, PA. — Predavanje v klubu št. 118 JSZ, v nedeljo 6. sept. v dvorani dr. št. 138 SNPJ.

NEWBURGH, O. — Skupna prireditev "Cveta", "Zarje", kluba št. 27 in št. 28, v nedeljo 6. sept. zvečer v Delavski dvorani.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 6. septembra velik izlet slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva pod pokroviteljstvom soc. klubov in društva Prosvetne matice, spadajočih v visconsinsko-illinoisno Konferenco JSZ.

BRIDGEPORT, O. — Konferenca JSZ v nedeljo 20. sept. v društveni dvorani.

SYGAN, PA. — Konferenčno zborovanje in piknik klubov in društev Prosvetne matice, v nedeljo 27. sept. v dvorani in na vrtu društva št. 6 SNPJ.

OKTOBER.
CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS.

NOVEMBER.
COLLINWOOD, O. — V nedeljo 1. nov. varijetni program in plesna zabava kluba št. 49 v SDD.

CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, na Zahvalni dan 26. novembra, združena s koncertom.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.

DECEMBER.
CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR

3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHNJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

"PIONEER"

št. 559
S.N.P.J.
PRIREDI

PIKNIK V NEDELJO 26. JULIJA

PRI STERŽINARJU
v Willow Springsu
Red Gate, ob progi jolietake
električne železnice.

Vstopnice v predprodaji 35c,
pri vohu 50c.
IGRE. PLES. TEKME.
100 daril v denarju in
drugih predmetih

Kriza, izobraževanje in revolucija

Virden, Ill. — Razmere v teh
naselbinah so več kot slabe. Do-
pisi od nas so redki. Hvaliti
nimamo kaj, tarnati pa tudi ni
vredno.

Nekaj je nas tukaj toliko
srečnih, da lahko rečemo, da
imamo delo ki pa je seveda ne-
stalno. Premogovniki so v teh
krajih edina industrija. Oba-
ratuje le deloma.

Časa za premišljevanje ima-
mo obilo. Takih ki bi hoteli
res premišljevat, pa ni veliko,
zato pa je kapitalizmu lahko
držati maso v potlačeniosti.

Največji sovražnik delavstva
je nevednost. Boj ignoranci,
je klic socialistov že od nekdaj.
Zemlja nudi zadosti bogastva
vsem. Zaloge potrebnih so o-
gromne in kapitalizem ne ve
kam z njimi. Kako vendar to,
da so vzlic temu milijoni v po-
mankanju?

Če se bi ljudstvo brigalo za
socialistične nauke in organi-
zациjo, pa bi imeli prosperiteto
po vsem svetu. Ali mesto tega
raje glasujejo zdaj za demo-
krate, drugič za republikance,
in v obeh slučajih za svoje so-
vražnike.

Smatramo, da so sestanki,
shodi in pa socialistični tisk
najboljša vzgojevalna sredstva
pri probujanju delavskega
ljudstva. Je pa zelo težavno
prodirati z njimi, kar sem po-

seбно izprevidel pri spremlja-
nju s. Vičića na agitaciji po na-
selbinah tega okrožja.

Začela sva v Virdnu, kakor
je že obširno poročal v svojih
člankih s. Vičić, zato se bom
jaz omejil le na najglavnejše.
V naši naselbini imamo socia-
listični klub, mal oteček v veli-
kem jezeru. Razen kluba v
Springfieldu je naš edini v pre-
mogovniških naselbinah v tej
državi. Naš klub vztraja in o-
stane na straži.

Na "Proletarca" so naročeni
skoro vsi tukajšnji rojaki. Eni
se ne morejo radi finančnih
zagat.

Pri s. Franku Revnu smo skli-
cali sestanek ali shod, toda od-
ziv izven članov kluba je bil
slab.

A. Vičić je govoril zelo ob-
širno o razvoju delavskega gi-
banja pred, med in po vojni.
Dalje o JSZ., o njenih naloga-
h, tukajšnjem klubu "Proletarcu"
in drugem.

Opozarjal je na eno slabost,
ki je zelo razširjena. Dejal je:
"Marsikdo bi bil socialist, pa
ne mara te ali one osebe in iz-
javi, ne bom, dokler bo on zra-
ven. Povsod je lahko skupaj
z njim. Sestajata se na prired-
bah, v podpornem društvu itd.,
samo v socialističnem klubu ga
noče. Če on, pa jaz ne bom, za-
trjuje, ako se ga vabi v delav-
sko politično organizacijo. To
so predsodki nevredni zavodne-
ga delavca. Sploh jih zaveden,
razumen delavec ne more imeti.

Pozival je članstvo kluba št. 50
v Virdnu, da naj pojača svoje
aktivnosti, da se bo njegov
vpliv poznal ne le v naselbini
nego daleč naokrog.

Nekoliko o posetu naselbin
pa omenim v prihodnji številki.
Frank Heršič.

Iz New Waterforda v Kanadi

Tudi pri nas se dogodi mar-
sikaj, kar bi mogoče zanimalo
rojake drugod po Ameriki. Kot
veste, imamo tukaj tudi Slo-
venski dom, last družstva SNPJ.
Njegova slika je v prvomajski
številki Proletarca. Od tedaj
je bil prebarvan in vsled tega

Spomenik rudarjem.

je v resnici ličnejši kakor pa
izgleda na dotični sliki.

Dne 1. julija se je poročila
gdč. Fany Juvanc, hčerka po-
sestnika Franka in Anne Ju-
vanc v New Waterfordu, s
Carlom Drinovcem, ki je sin
Mrs. Josefe in Mr. Jos. Bonača,
živeča v tem kraju. Poročne ce-
remonije so bile izvršene po lu-
teranskem obredu.

Dne 25. julija vsako leto
imamo tu obletnico tragedije,
ki je stala 67 življenj. 25. ju-
lija leta 1917 ob 9. zjutraj se
je v premog. št. 12, last Domi-
nion Coal kompanije v New
Waterfordu užgal plin pri pod-
miniranju premogove žile. Na-
stala je strašna eksplozija. Mrt-
vih je bilo 67 rudarjev, 250 pa
je bilo rešenih. Rešila dela so
trajala tri dni. Med mrtvimi
sta bila brata Šima, Čeha po
rodu, ostali so bili večinoma
domačini.

Eksplozija se je dogodila na
6. levelu (6000 čevljev globo-
ko). V vseh treh sosednih
majnah so takoj za tem usta-
vili delo. Vsi, ki se niso bali
nevarnosti in za življenje, so
se lotili rešilnega dela, med nji-
mi tudi Frank Juvanc, katere-
mu izkušnje, ki jih je imel pri
tem poslu, ne bodo šle iz spomi-
nala.

Lokali U. M. W. so takrat
sklenili, da zgrade spomenik.
Na njemu so imena vseh ubi-
tih rudarjev. Vsako leto 25.
julija gredo rudarji k temu
monumentu v povorki, da se
neguje spomin na mrtve tovari-
še, ki so dali življenje za pre-
mog.—**Herman Drobosch.**

Conditions Among the Miners

On our second trip into the striking
coal mine areas of Ohio, Pennsylvania,
West Virginia and Maryland we
found conditions at a breaking point
because of starvation and low wages.
The Ohio and Pennsylvania bituminous
coal fields are on strike called
by the National Miners Union and
opposed by the U. M. W. of A. In
the Southern part of West Virginia,
a third union is organized and head-
ed by Frank Keeney. Its member-
ship is about 20,000 and opposes
both the National Miners Union and
the U. M. W. of A. This organiza-
tion has called a strike on July 6.
The mines in Northern West Virginia,
along the Ohio river, already have
felt the bitter conflict of the U. M.
W. of A. and the N. M. U. and have
been closed by the strikes.

In 1918-19 when the U. M. W. of A.
was still strongly organized through-
out these coal fields, the miners
were paid 65c per ton and some years
later received \$1.09. Day work was
paid \$7.26. These wages lasted
until 1922 when the general strike
occurred in which many of the min-
ers a number of Slovenes among
them, lost their jobs. Tom Komac,
a Slovene and better known as Tom-
my, was one of the leaders in this
strike. He was shot and killed
while on picket duty. The size of
Tom's funeral showed the miner's
spirit for him; it was the largest
funeral held in that section. The
state guards, better known as "Yellow
Dogs", swore to kill all picketers
and forced some of them to return
to work and scab. This was the begin-
ning of the collapse of their union. In

Scott Run and Galloway the locals
lasted two years longer.

Henry Ford's mines located in
Logan and Kanawha counties, W. Va.,
and Harlem, Kentucky, are being
hard hit with the present disturbances
of the organized miners. Mines in
Davis, Thomas and vicinity are all
under the control of John D. Rocke-
feller's interests.

The living conditions here are fright-
ful. With low wages such as 50c per
ton for pick coal, 34c for machine
coal and day work at \$3.60, you can
imagine what a problem it must be
to make both ends meet. For exam-
ple: A miner in one of the Rocke-
feller mines dug 61 tons of coal in
two weeks which brought him \$30.50.
He was charged for rent \$6.25, drafts
\$3, doctor 75c, smithing 30c, relief
insurance 25c, electric light \$2.15,
insurance 81c, and working agree-
ment 25c. The working agreement is
the so-called Yellow Dog contract
and the amount charged is used to
hire gunmen. The 25c is often re-
turned in terms of bullets when the
miners revolt against intolerable
conditions. The relief insurance is
used to pay the state mine inspectors
who examine the mines for defaults
and are placed on the job by the com-
pany. If the inspectors by chance
enter a mine and find the miners
disobeying the Safety First laws, the
owners are fined \$50. The company
knows just when the inspector will
arrive and immediately informs the
men working in dangerous places to
go home. After the place has been
examined the workers again return to
these "Hell Holes" and subject them-
selves to the dangers. Many lives
have been sacrificed in this way,
whereas under the safety laws they
would not be permitted to work.

John Lokar Jr., Cleveland, O.

Help the Striking Miners of West Virginia

The West Virginia coal miners are
in a fight of life or death in the literal
sense of the word. They went on
strike in many districts and soon all
West Virginia miners with the ex-
ception of some small Lewis locals
may lay down their tools. "We'll
sooner starve striking than starve
working," they say. Some of them
are starving now with their families
because the companies throw them
out of their houses, hold back their
last pay, and close their store, as was
done in the Kalhawa Valley. Even
if the miners have money they can't
use it because it is "scrip" — tin
money with holes in it, good only at
the company stores.

Socialist Party members from all
over the country are working in the
field and are unanimously agreed
that the spirit of the people is splen-
did. They are willing to go hungry;
they are willing to sacrifice their
lives; they will stand pat. But they
must have support for their families.
If that relief is forthcoming the
miners of West Virginia can win!

Send contributions for the striking
coal miners of West Virginia to the
Socialist Party of Cook County, 2653
Washington Boulevard, Chicago, Ill.
From here the money will be promptly
forwarded to the strikers' headquar-
ters. All contributions will be ack-
nowledged in the columns of this
paper.

Party Headquarters to Washington for 1932 Campaign

Centering its attention on plans for
strengthening Socialist Party locals,
the National Executive Committee of
the party, meeting in Pittsburgh June
13-14, voted to move national head-
quarters from Chicago to Washing-
ton, to appoint a full time organiza-
tion secretary, to develop an educa-
tional program through lecture tours,
and to work out a supplementary
campaign through moving pictures
and an official party bulletin to be
started the first of next year.

Definite arrangements for the ex-
tensions of headquarters activity out-
lined will be worked out by sub-
committees for final action of the
next meeting, to be held in Boston
next November. Removal of head-
quarters is expected to be completed
by October 1st.

More favorable opportunities for
publicity in Washington was given
as the chief reason for transfer of
party offices to that city. Other
considerations were possibilities for
making the party's influence felt at
congressional committee hearings and
the advantage of being near other
powerful organizations with head-
quarters at the national capital. The
motion to change the location of
Socialist national headquarters was
passed unanimously, all members of
the committee voting.

On matters of policy, the com-

mittee voted a resolution reaffirming
its belief in public ownership as the
only way out of the present chaos in
coal mining, called upon labor and
farm organizations to join it in in-
dependent political action to provide
unemployment relief, and, besides
urging the establishment of Socialism
as the only way out of misery
and chaos.

Powers Hapgood was instructed to
draw up new literature for an
educational campaign looking towards
nationalization of coal mines. Ap-
proval of an appeal sent out by the
Socialist Party of Pennsylvania for
relief funds for striking miners was
given by the National Executive
Committee.

Roster of English Division of Branches JSF.

Branch No. 1, Chicago, Ill. —
Secretary John Rak, 3639 W. 26th
St. Meets every second Thursday
of the month at the lower SNPJ
Hall.

Branch No. 5, Johnstown, Pa. —
Secretary Frances Langerhoic, 518
Linden Ave. Meets every fourth
Thursday of the month at the Frank-
lin Boro Hall.

Branch No. 27, Cleveland, Ohio. —
Secretary Rose Sumrada, 1261 E.
59th St. Meets every second Thurs-
day of the month at the SND on St.
Clair Ave.

Branch No. 37, Milwaukee, Wis. —
John Obluck 722 W. Washington St.
Meets every second and fourth Friday
of the month at the S. S. Turn Hall.
Branch No. 114, Detroit, Mich. —
Secretary Agnes Obluck, 8683 Sher-
wood Ave. Meets every second
Friday of the month at 116 W. 6
Mile Rd.

All secretaries are asked to report
any changes of officers and meeting
dates.

Wolverene

Nearly everybody knows that Mich-
igan is called the Wolverine state
and natives of Michigan are referred
to as Wolverenes; but few people
outside the state could say just why
the Peninsula state has such a queer
nickname. Even few of those who
know that the wolverene is a species
of animal have a clear conception of
the animal itself.

"Wolverene," or "wolverine" as it
is also spelled, literally means "little
wolf" and apparently the animal was
so named by early hunters, trappers
and traders because of its supposed
resemblance to the wolf. When the
voyageurs of the Hudson Bay Co.
first penetrated into the wilderness
around the Great Lakes they found
these animals in ambulation, and al-
though the word "wolverene" is
derived from English "wolf" its exact
form was undoubtedly influenced by
French-Canadian usage.

Worse vs. Worst

The little boy was gazing pensively
at a gooseberry-bush.

"What's the matter, dayling?"
asked his mother.

"Have gooseberries any legs,
mother?" asked the little chap.

"No, darling, of course they
haven't," said his mother.

The boy's look became more
pensive than ever.

"Then I guess I must have swallow-
ed a caterpillar," he said.

Imenik zastopnikov "Proletarca"

CANADA.

East Windsor: George Matesich.

CALIFORNIA.

Los Angeles: Frank Novak.

San Francisco: Joseph Koenig.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Sljodbnik.

Pueblo: Fr. Boltezar.

Somersett: Anton Majnik.

Walsenburg in okolica: Frank L.
Tomšič.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich,

Anton Vičić, Charles Pogorelec,
Anton Andrea.

Gillespie: John Krainz.

Joliet: John Gerl.

La Salle: Frank Martinjak in Leo
Zevnik.

Mascoutah: John Biskar.

Oglesby: Frank Novak.

Panama: Andrew Iliesch.

Springfield: Jos. Ovca, John Goršek.

Virden: Frank Stempihar, Fr. Her-
šič.

Waukegan in North Chicago: Frances
Zakovšek, Martin Judnich.

INDIANA.

Indianapolis: Jos. Golob, Frank
Skufca.

Universal: Vinc. Verhovnik.

KANSAS.

Arma: Martin Gorenc, Anton Su-
lar.

Gross: John Kunstelj, John Sular.

Mulberry: Joseph Pillich.

West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Potočnik, Jos. Klarich,

Peter Kisovec Peter Benedict, Joe
Arčiček, Frank Cesar, John Zornik.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.

Chisholm: Frank Klun.

Duluth: John Kobl.

Ely: John Teran.

Crosby: Fr. Novak.

MONTANA.

Klein: A. Mikliž.

Red Lodge: K. Erzožnik.

NEW MEXICO.

Raton: J. Kopriva.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

Little Falls: Frank Gregorin, Fr.
Petaus.

Seward: Frank Zagar.

OHIO.

Akron: John Slanovec, Leo Bregar.

Bridgeport: Jos. Snoy.

Barberton: John Jankovih.

Canton: Peter Chufer.

Cleveland: John Krelbel, Anton
Jankovih, Karl Trinastec.

Collinwood: Frank Barbič in Louis
Zgonik.

Conneaut: Joseph Sedmak.

Girard: John Kosin, John Tancek,
Anton Dobrovoles.

Glencoe: Albina Kravanja.

Kenmore: Joseph Jerob.

Lisbon: J. Bergant.

Maynard: Andy Zlotoper.

Powhatan Point: Antor Vehar.

Newburgh: Peter Segulin, Jos. Lever.

Niles: John Plahtar.

Warren: Eugene Mikuš, Fr. Modic.

PENNSYLVANIA.

Acosta: Geo. Kristell.

Aliquippa: Geo. Smrekar.

Ambridge: Martin Hablich.

Bon Air: Peter Bukovec.

Bradock: John Rednak.

Bridgeville: Joseph Tomic.

Claridge: Joseph Hren.

Crafton: Jacob Tomec.

Canonsburg-Strabane: Marko Te-
kave, John Terčelj, Louis Bartol.

Cliff Mine: Frank Bogataj.

Cuddy: John Jenko.

Darragh: Andy Bertl.

Delmont: J. Paulich.

Dunlo: Anton Poje.

Export: Jos. Britz.

Farrell: Joseph Kramar.

Forest City: Frank Rataic, Tony
Zaitz.

Greensboro: Tony Zupančič.

Hendersonville: Albin Karničnik.

Hermine: Anton Zornik.

Holsopple: Tony Stražisar.

Homer City: Jos. Jereb.

Jerome: J. Tursich.

Imperial: Frank Auguštin.

Johnstown in okolica: Andrew Vi-
drich, J. Kobal, Ilija Bubalo.

Krayn: Louis Sterle.

Latrobe: John in Mary Fradel.

Lawrence: Louis Britz.

Library: Nick Triller.

Lloydell: Ant. Zalar, Frank Sustar-
sich.

Luzerne: John Matičič.

Midway: Anna Nagel.

McIntyre: Vincent Yaksetich.

McDonald: Frank Pustovrh.

Monaca: Stephen Ogrižek.

Nanticoke: Frank Kovach in Henrik
Pečarič.

Sygan: Frank Ursitz, ml.

Park Hill-Conemaugh: Frank Pod-
boy, Adolf Krašna.

Pittsburgh: John Ban, Jos. Hrva-
tin.

Renton: Anton Bogataj.

Rockingham: Martin Zalar.

Tire Hill: M. Krasovetz.

St. Michael: Frank Bizjak.

Throop: John Oreshek.

Vandling: Jos. Čebular.

W. Newton: Jos. Zorko.

Willcock: John Kopenik.

Yukon: Jos. Robich, Matt Jaklich.

UTAH.

Helper in okolica: John Zupančich,
Wattis: P. Zmrzlikar.

W. VIRGINIA.

Pierce: Frank Polanc.

Star City: Lawrence Selak.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žerovec.

Milwaukee: Jacob Rozic, Jos. Vidmar,
John Obluck.

Sheldon: Ignac Kolar.

Sheboygan: Fr. Stih, Fr. Nagode, Leo
Milostnik.

Willard: Mike Krulc.

West Allis: Jos. Radelj, Mary Musich.

WYOMING.

Superior: Louis Tlaker.

Rock Springs: Mrs. J. Jereb, John
Jereb.

Sublet: John H Krizanik.

Ako šali kdo prevzeti zastopstvo
za nabiranje naročnikov Proletarcu,
prodajati Am. družinski koledar, bro-
šure in knjige, naj piše upravnistvo,
ki bo poslalo potrebne listine in in-
formacije. Na tu priobčene zastop-
nike apeliramo, naj skušajo ob vsaki
ugodni priliki pridobivati naročnike
temu listu. Pravzaprav je dolžnost
vsakega slovenskega zavrednega de-

AN ACT OF GOD?

It would seem as if the sufferings of coal miners and their wives and children in West Virginia and Pennsylvania would appeal to the sympathies of the Red Cross, but its chairman, John Barton Payne refuse aid.

Governor Pinchot made the request for aid in Pennsylvania. He characterized the condition of the children as a genuine calamity. But it was not an "act of God" that caused the distress, hence the Red Cross could not help.

A drouth is supposed to be an act of God and it brings help, although the suffering from it could have been prevented by an act of man—by proper governmental drouth insurance.

A flood is also classed as an act of God, and it brings help, although proper reforestation and flood control by act of man might have prevented the suffering.

A fire is also classed as an act of God, although it is usually preventable by act of man.

Man could also have prevented the conditions which have brought starvation upon the babies and women of the coal mining districts of Pennsylvania and West Virginia.

Some of us have been advocating public ownership of the coal mines for many years.

If they were owned by the government, the private profits could be cut out, the wages raised, and the hours per day shortened and standardized so the workers would know "where they are at."

In short, order could be brought out of the chaos of coal mining.

But the public officials, and the people, and even many of the miners themselves, were too obtuse to see the point and go after its realization.

Was their obtuseness an act of God? If so, the Red Cross might help the starving babies.

If not, the Red Cross might waive its act-of-God rule, give God a rest from blame for human conditions, and feed the starving babies anyhow.

And then, there is another reason why the Red Cross should help the babies: the babies themselves are acts of God.

At least we have President Hoover's testimony to that effect—and he is, as we understand it, ex officio president of the Red Cross.

Last November or December, when the child welfare conference took place in Washington, Mr. Hoover made a speech in which, among other things, he said, speaking of children, "They are the most wholesome part of the race, the sweetest, for they are fresher from the hands of God."

Well, if they are acts of God, why not help them?—The Milwaukee Leader.

Lindbergh Books Suppressed

The books of Charles A. Lindbergh, Sr., father of the famous flyer, have been suppressed by the government, it has been revealed. Considering that one of them told how J. Pierpont Morgan got this country into war to safeguard his investments in French and British war bonds, and that another book exposed the banking racket, so sacred to our ruling class, it's a wonder that the old man didn't die in a federal prison. Brother Doak would do well to question young Lindbergh, for who knows but what one of his father's ideas is lodged there.

—The American Guardian.

In Congress

At the next session of congress Senator Couzens of Michigan will introduce bills to secure joint action between the federal and state governments to operate old age pensions and unemployment insurance. Senator Couzen's measures will probably be opposed by President Hoover and his administration, who take the view that such insurance should be handled by individual interests, but the Michigan senator and other progressives expect to shoot those kind of arguments full of holes. They have collected a mass of data that cannot be sidestepped by the reactionary forces.—Max Hayes.

Guarantee Jobs

Students, of course, must not be allowed to take the jobs away from older persons; but students, married women and everybody else who want jobs should have them. That is, such changes in society should be made that jobs can be guaranteed to all willing workers.

Isn't it a hell of a system wherein students are taught what a great country we have, and are then thrown on the labor market, unable to connect with a job? Is it any wonder there are lots of young men who go in for crime? Isn't it about time social workers and all intelligent people were tackling this problem at its base? — Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

Outside of a couple of banks run by the workers the Building and Loan Associations are the only cooperative banking institutions the workers have. They are the only place where the workers should invest their money. I have often said, and can repeat again that next to government Postal Savings, Building and Loan Societies properly administered are the safest place to invest money.

Some people have the wrong conception in pleading the cause of Building and Loans. They plead for "confidence in ourselves and in our institutions". Those are the very words Pres. Hoover used in his recent address about our "trying days of depression". We should have confidence in the institutions which exist! The 1326 banks that failed last year in this country or in some 99 banks that failed so far this year in Chicago! Confidence in what? Confidence that we may receive 33% of our deposits? Or should the people have confidence in the industries most of which have either closed or are only working part time. Perhaps the farmers should confide in their great institution because wheat is selling at the lowest price in 33 years. Maybe the miners should confide in their institution because their industry is "shot to pieces". Confidence cannot and will not be restored until the workers receive at least a little more than they are receiving now. Put up the workmens "belly", give him some decent clothes and a decent home and he will be confident that the country and its institutions are all right. When he is weak from hunger, ragged and unsheltered he'll curse up these "damned institutions".

"Prosperity cannot return by taking money out of circulation and hoarding it," says this pleader. He is right. But the workers haven't any money to hoard. The captains of industry, the rich bankers who rob the poor, grafting politicians and grafting lawyers, like those of the Sanitary District Chicago, hoard money. The workingman gets so little of it that he generally has it spent on rent, taxes, food, etc., before he gets it. What we want Building and Loan to be is a Society of and for and with a workers conscience. A true cooperative. It is bum logic to tell of the failure of 1326 banks during 1930 and in the same article tell our people to have "confidence in our institutions".

My readers will agree with me that repeating the pleas of Pres. Hoover and the rest of the rich politicians and captains of industry will avail us less than nothing. What we workers must learn to do is stick together and instead of putting our money into the banks where the bankers play with it and steal it, lawfully, we must learn to put our money into building and loans operated cooperatively by the workers. A strong cooperative building and loan society is the greatest menace for the capitalist institutions and will be the first to break down the workers confidence these rich moguls enjoy. We must tell our people that they must be class conscious and avoid the "tom foolery" of the upper classes.

That moratorium they are talking about didn't come any too soon. In fact we are inclined to believe that terrible consequences would have been suffered had it been delayed any longer. As it is, Germany is on the verge of collapse and ruin and all the parleys in the world wouldn't bring her back to life again. The capitalists had foreseen the plight of Germany and feared the outcome. They feared that Communism or Fascism would overtake Capitalism in Germany. That's why they acted. Otherwise they wouldn't have bulged an inch. What made Germany so poor all of a sudden? Nothing else but the capitalist demands for losing the war. Germany was overburdened

Kitchen Arithmetic

Teacher—"If I take a potato and divide it into two parts, then into four parts, and each of the four parts into two parts, what would I have?" Little Emily—"Potato salad!" Chicago Daily News.

If he thinks all girls will get, he probably thinks that all beads come from the 10-cent store.

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Friday evening, the regular meeting of branch No. 1 JSF Chicago will be held. Following the regular order of business, a discussion will be led by comrades A. Garden and Frank Alesh. The subject will be the Socialist Party and its affiliation with the Farmer-Labor movement. Recently, at a membership meeting of the Cook County comrades, it was voted to affiliate with the newly organized Farmer-Labor Party of Illinois. Whether this was a good move to make, we will hear from the general discussion that will take place. All comrades are urged to attend and invite their friends.

The Detroit comrades of Branch No. 114 have arranged for Moonlight Picnic to be held Saturday July 25, at Travnik's farm on 11 Mile and Dequindre Rds. This will be their first outing of this sort, the committee says, and they assure everybody a good time.

"Transportation worries should not keep you from attending the picnic Sunday", the Pioneer picnic committee says. Trucks are scheduled to leave at different hours from the SNPJ Hall in Chicago for a small charge of 35c the round trip. Bring out the family and spend your Sunday with the Pioneers and your friends. Plenty of entertainment is arranged for both young and old. Many prizes will also be given away free. The date and place is Sunday July 26, at Sterzinar's Grove, Willow Springs. Admission: 35c in advance, 50c at the gate.

Comrade Snoy of Bridgeport, Ohio while visiting Canton and Akron in the same state, sent in 31 subscriptions last week, among them many new ones. This high powered Jimmie Higgins uses every bit of his spare time working for our movement. Not long ago, with the help of some comrades, a branch was organized in Verona, Pennsylvania. He is an example of what one can do with a little effort and will power. Lets all step in line and do a little more than we have done in the past.

In Cleveland the Branch No. 27, JSZ, and its singing chorus "Zarja" will sponsor a picnic Sunday August 2, at Pintar's Farm. Dancing, singing and other amusements will be featured at this affair. As a good time is always had at their picnic, friends and comrades are invited to attend and celebrate Sunday August 2, with the singers of Zarja.

A comrade of Cleveland writes in last week's issue of Proletarec about the lack of interest for their English Division. Surely the elder comrades will give a hand and help to make their meetings more interesting. In this issue comrade Lotrich gives his views. Many suggestions were adopted by our Chicago English Division and proved to be successful. However, good co-operation is necessary on the part of all members for a branch to become active and make progress. It is often well to repeat that we belong to a world wide movement, striving for better living conditions for the laboring class. With this in mind, we hope that our comrades will renew their interest and become active again in the Socialist movement.

It has been some time since we have read contributions from our Milwaukee comrades. The last time we heard from them was, that their group is studying political economy. Probably the subject has become too interesting and the boys haven't the time to write. An article now and then about their local happenings would not only remind us of what's going on, but also give others a chance to follow their example.

FRAGMENTS

Socialists emerge as the leading party in the recent election in Spain. Hoover and Smith are reported as favoring prayer meetings in this country to avert such a disaster.

The chief function of politicians is furnishing goats for the sins of Capitalism? What is Capitalism? A respectable method of picking pockets under the pretext of filling them.—American Guardian.

Millions of newspapers definitely hostile to Labor circulate every day because they are bought by working men, who have not yet acquired the habit of spending their money on a friend instead of an enemy.—J. R. Clynes.

A backward country is one where few children are killed and few girls corrupted because cars are scarce.

The best way for the cause of righteousness to win converts is to keep from doing anything silly.—Milwaukee Leader.

There are foolish people who predicted the end of the world ten years ago.

And then there are the wise people who predicted the end of the present depression 16 months ago.—The American Guardian.

A Few Words In Defense Of Democracy

To many people it seems most strange that the kept press, which is always giving mouth service to American principles and institutions, never misses an opportunity to attack democracy. At first sight this may seem very inconsistent, but this inconsistency disappears when we realize that the press is fully aware of the fact that autocracy in industry (capitalism) and democracy in government are irreconcilable. As long as the people have the ballot and can bring about public ownership and democratic management of industry, (Socialism) and thus attempts to discredit democracy are very easily explained.

In the attacks upon democracy the chief argument used is that it is a prey to graft. The opponents of democracy, however, also have to explain a few matters. First they must tell us to what minority they are going to give the ruling power after they have taken it from the majority. Shall it be capitalists, college professors, the intelligentsia, or a king rule? Will there be any social peace if one group is chosen in preference to the others? Finally, is the record of minority rule free from the charge of corruption and graft.

Before answering the last question it should be noted that European democracies, England, France, Germany, the Scandinavian countries have almost completely eliminated graft from their public life. Even in the United States where we are constantly having municipal, state and federal scandals, our records, strange as it may perhaps seem, is much better than the minority ruled governments of previous ages. The chief reason for this is that in democracies there is the ever present possibility of somebody exposing the criminals to public indignation; the wrongdoers are thus constantly aware of the fact that they are committing a crime. On the other hand, in aristocracies, we have a group of insiders, responsible to nobody and afraid of no one. History shows us that under such conditions graft and bribery become accepted institutions. Readers who are interested can look up the history of the Roman tax collectors, or the story of Jugurtha; the corruption in France before the Revolution; or the true account of any other aristocracy for examples of graft on an immense scale. A fine example of the whole situation can be seen in the case of Francis Bacon who was expelled from the British Supreme Court, not so much for taking a bribe, but because he took money from both sides and so had to double-cross one of the parties concerned.

Another aspect to note is what the relation of government to War. Russia, a supreme autocracy was rotten to the core. It sent its soldiers into battle without gas masks and with wooden guns. Democracies at least had to sell war to the people. Once the bargain was made, our government became a virtual autocracy and we had more corruption during the European War than ever before or since. The dollar-a-year men who awarded fair contracts to their own firms on a cost plus basis make Tammany thieves look like pikers; and the reason why they could do this was because during the war we had no democratic rights or free speech. Finally, most of the graft which is rampant to-day finds its root cause in the fact that industry is autocratically owned and managed. Despite all its defects, democracy is an improvement over any other form of government. The cure for its defects is to be found not in going back to outworn theories, but rather towards a greater extension of democracy, first Education of the people and secondly by extending democracy to industry.

A. H. K., Editor of The Young Socialist.

Unite and Take Them Over

One of the big oil men announces that within five years not more than six and possibly only four big concerns will operate the oil and gas business of this country, and that fully 50 per cent of the filling stations will be done away with. Thus production and distribution will be materially restricted, small competitors will find themselves in bankruptcy and the unemployed army will receive many thousands additional recruits.

Monopolization and chain systems are surely creating havoc among small business and working people. When will they learn to unite to defend themselves! —Cleveland Citizen.

IT'S TIME THE DOCTORS DID SOMETHING ELSE.

(Drawn for Labor by John Bean) Reprinted from The Milwaukee Leader